

ESKİŞEHİR YEREL BASININDA “MÜLTECİLER” VE “SURIYELİLER”¹

Filiz GÖKTUNA YAYLACI²

ÖZ

Küresel ölçekte kitlesel göçlerin ve sığınma hareketlerinin yaşandığı günümüzde Türkiye çok sayıda mülteciye ev sahipliği yapmaktadır. Eskişehir de Suriye’ye sınır olan illere ve büyük şehirlere göre daha az Suriyeliye ev sahipliği yapmakla birlikte uydu kentlerden biri olduğu için ev sahipliği yaptığı şartlı mülteci sayısı her geçen gün artmaktadır. Mültecilerin ve Suriyelilerin şehrin toplumsal yaşamında daha çok yer almaya başlaması, ev sahibi toplum ile mülteciler ve Suriyeliler arasındaki etkileşimi gündeme taşımıştır. Ev sahibi toplumun mülteciler ve Suriyelilerle ilgili algılarının biçimlenmesinde medyanın önemli bir yeri vardır. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı Suriyelilerin ve şartlı mültecilerin Eskişehir yerel basınında nasıl temsil edildiklerini irdelemektir. Çalışmada 2000-2016 dönemdeki haberlerin analizi yapılmıştır. Bulgulara göre Eskişehir’deki yerel gazetelerin konuyu ele alış biçimleri ve yoğunlukları farklılık göstermektedir. Eskişehir’de artan Suriyeli sayısına paralel olarak haber sayısında da artış söz konusudur. Gazetelerin Suriyelilere ilişkin haberlerde daha olumsuz bir bakışa sahip oldukları, şartlı mülteciler ve özellikle Suriyelilerle ilgili haberlerin makro düzeydeki siyasi tartışmaları güçlü bir biçimde yansıttığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli, Mülteci, Yerel Basın, Eskişehir, Sığınmacı

¹ Bu makale, 1-3 Aralık 2016’da ODTÜ’de gerçekleştirilen VIII. Ulusal Sosyoloji Kongresi’nde aynı başlıkla yer alan sözel bildiri sunumunun geliştirilmesiyle oluşturulmuştur.

² Yard. Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü

“REFUGEES” AND “SYRIANS” IN ESKİSEHIR LOCAL PRESS

ABSTRACT

At a time of global mass migration and refugee mobilization around the world today, Turkey hosts millions of them. Though it is low compared to the number of refugees hosted by other provinces and metropolis cities bordering Syria, the number of conditional Syrian refugees hosted by Eskişehir, a central province of Turkey, has continually increased in recent years. Syrian refugees becoming more and more visible in Eskişehir’s social life put the spotlight on the relationship between the host society and Syrian refugees. Media and press outlets play a significant role in the formation of any host society’s perceptions concerning refugees. In this context, this study delves into the way Syrian and other refugees are represented in the local press. In the study, news in the local press between 2000 and 2016 were analyzed. According to the findings, the coverage and the frequency of refugee topic differ among various local newspapers but some common patterns are observed. An overwhelming majority of local papers hold negative views of Syrian refugees, with their coverage of refugees and particularly Syrian ones strongly reflecting macro-level political debates.

Keywords: Syrians, Asylum Seeker, Local Press, Eskişehir, Refugee

GİRİŞ

Günümüz dünyası küresel ölçekte kitlesel göçlere ve sığınma hareketlerine tanıklık ederken II. Dünya Savaşı'ndan sonraki en büyük mülteci akımının yaşandığı da bilinmektedir. Bu durum ülkelerin göç bağlamındaki konumlarında köklü değişimlere yol açmaktadır. Türkiye, uzun bir dönem uluslararası göç rejiminde daha çok *göçe kaynaklık eden ülke* konumunda yer almıştır. Ancak 1980'lerde başlayan ve son 30 yılda gittikçe artan yakın bölgedeki siyasi çalkantılar, iç savaşlar ve ekonomik yeniden yapılanmalar, Türkiye'nin konumunu da değiştirip çok boyutlu ve çok katmanlı bir göç sürecine dâhil etmiştir. İçduygu ve Aksel'in (2012: 20) vurguladığı üzere Afganistan'ın Sovyet Rusya tarafından işgali, İran'daki rejim değişikliği, Irak'taki Saddam Hüseyin rejiminin Orta Doğu'da yol açtığı hukuki kargaşa ve savaşlar, Doğu Avrupa ve Sovyetler Birliği'ndeki komünist rejimin çöküşü ve küreselleşme sürecinin yoğunlaşması gibi etkenler Türkiye'de farklı göçmen kategorilerini içeren karmaşık bir göç sistemi ortaya çıkarmıştır. Bu ortamda Türkiye'ye yönelik düzensiz göç de sürekli artış göstermiştir.

Türkiye bağlamında farklı göçmen kategorileri hukuksal, siyasal ya da toplumsal açıdan da farklı düzenleme ve anlayışlara muhatap olabilmektedir. Türkiye, 1951 yılında imzalamış olduğu Cenevre sözleşmesini, birinci maddesindeki mekân bakımından öngörülen seçme hakkını kullanarak *Coğrafi Kısıtlama* ile kabul etmiştir. Buna göre Türkiye yalnızca Avrupa ülkelerinden gelenleri mülteci olarak, Avrupa dışından gelerek üçüncü bir ülkeye gitmek üzere Türkiye'den koruma talebinde bulunanları ise şartlı mülteci olarak kabul etmektedir (GİGM, 2016). Türkiye coğrafi konumu nedeniyle şartlı mülteciler için transit bir ülke niteliğindedir. 2011 yılında başlayan Suriye İç Savaşı'nın sonucu olarak kitlesel göç akımına muhatap olan Türkiye'nin hedef ülke niteliği daha da belirginleşmiştir. Acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırları geçen ve haklarında bireysel olarak uluslararası koruma statüsü belirleme işlemi yapılmayan yabancılara ise geçici koruma statüsü verilmiştir. Suriye'nin sınır komşularından birisi olan ve başlangıçta açık kapı politikası uygulayan Türkiye, sınır geçişlerini giderek

daha fazla sınırlandırmış olmakla birlikte günümüzde yaklaşık 3 milyon Suriyeliye geçici koruma statüsü ile ev sahipliği yapmaktadır.

Giderek daha belirgin şekilde bir göç ülkesi niteliği kazanan Türkiye’de Suriyeli sığınmacıların çok sayıda kentin yaşamında giderek daha kalıcı bir biçimde yer edinmesi sığınmacılarla yerli halk arasındaki ilişkileri güncel tartışmaların konusu haline getirmiştir. Söz konusu tartışmalara yön veren anlayışlar büyük ölçüde medya tarafından biçimlendirilmektedir. Kamuoyunun söylemleri üzerinde önemli bir etkisi olan medya örneğin, önyargıların egemen söylem çerçevesinde toplumsal olarak kazanılmasında rol oynamaktadır (Van Dijk, 2005; Van Dijk, 1993b). Bireyler medyadaki aktarımları olduğu gibi almasalar da medya dünyada ne olup bittiğine ilişkin kamuoyu algılarının biçimlenmesinde anahtar bir role sahiptir (Happer ve Philo, 2013). McCombs ve Shaw’ın (1993) belirttiği gibi medyanın gündemi insanların düşüncelerinde fark yaratmakta, politik gündem ile etkileşim halinde kamuoyunu etkilemektedir. Haberler toplumsal olarak inşa edilmektedir (aktaran De Swert vd., 2015). Bu çerçevede medyanın ve özelde gazetelerin genel olarak mülteciler ve özelde Suriyelilere ilişkin algıların yansıtılmasında ve inşa edilmesinde önemli bir rolü olduğu söylenebilir. Politikacılar, göçmenler ya da sığınmacılar hakkında ölçsüz ve kimi zaman ırkçı olarak görülebilecek bir dil kullanırken, gazeteler göçmenleri tehlike ve afet olarak gören bu görüşleri yayma işlevi de görmektedir (Catto vd., 2010). Dolayısıyla medya organlarındaki göçmen ya da sığınmacı temsillerinin incelenmesi ev sahibi toplum ve yeni gelenler arasındaki etkileşimi çözümlemek bakımından oldukça önemlidir. Modern toplumlarda toplumsal temsillerin temel kaynağı olan medya organlarındaki bu temsillerin gazetelerdeki içeriklerin analizleri yoluyla incelenmesi mümkündür (Washer, 2004, 2006a, 2006b aktaran Catto vd., 2010). Göçmenler, sığınmacılar, mülteciler ve çeşitli etnik azınlıklar hakkında eleştirel söylem analizi çalışmaları modern toplumlarda büyük ilgi çekmektedir (Khosraviniç, 2009) çünkü mültecilerin, gittikleri ülkelerde bir *sorun* olarak algılanması yaygın bir durumdur. Bu algının kitleler tarafından benimsenmesi medyatik temsillerle de yakından ilişkilidir (Göker ve Keskin, 2015: 254). Bu çalışma özelinde söylenecek olursa medyadaki temsillerin Eskişehir ili yerel gazeteleri örneğinde

incelenmesi, mültecilere ve Suriyelilere ilişkin algıları yerel düzeyde anlayabilmek açısından da işlevsel olacaktır. Aynı zamanda bu gazeteler üzerinde yapılacak araştırmaların, sosyolojik yaklaşımlar açısından yerel gazetelerin ne tür işlev gördüklerinin belirlenmesi açısından önem taşıdığı (Erkılıç, 2007) söylenebilir.

HEDEF ŞEHİR ESKİŞEHİR

Eskişehir'in en fazla şartlı mülteciye ev sahipliği yapan ilk iki uydu kentten birisi olduğu ifade edilmektedir³. Kimi zaman Kayseri kimi zaman Eskişehir bir iki fark sayıyla birinci sırayı paylaşmaktadırlar. Eskişehir'de 2016 yılı itibariyle yaklaşık 10.000 şartlı mülteci bulunmaktadır. Kotası dolduğu için artık yeni yerleştirme yapılmamakta ancak istisnai durumlara açık bir kontenjan söz konusudur. İstisnai durumlar daha çok refakatçisi olmayan kadın ve çocuklar ya da LGBTİ (lezbiyen, gay, biseksüel, transgender ve interseks) gruplara yöneliktir. Eskişehir'de en yoğun mülteci grubu sırasıyla Irak, İran, Afganistan, Burundi ve diğer Afrika ülkelerinden gelenlerdir. Daha önce Irak'taki işgalden Suriye'ye sığınan Iraklılar da Suriye'deki iç savaşın ardından orayı terk edip Türkiye'ye sığındıkları için Eskişehir'deki Iraklı sayısı daha çok artmıştır.

16 Şubat 2017 tarihi itibarı ile Türkiye'de 2.910.281 Suriyeli bulunmaktadır (GİGM,2017). Eskişehir'de bulunan Suriyelilerin sayısı ise 2.262'dir. Bu sayı Eskişehir nüfusunun (844.842) yaklaşık % 0,27'sini oluşturmaktadır. Eskişehir'e ilk Suriyeli girişi 2012 yıllı başlarına rastlar. Bazı Çerkes kökenli Suriyeli aileler yine Eskişehir'deki Çerkes köylerine yerleştirilmiş ve tarımla uğraşmaları konusunda desteklenmişlerdir. Başlangıçta köylere yerleştirilen sınırlı sayıdaki Suriyeli, yerini kent merkezi de dâhil olmak üzere daha kapsamlı bir dağılıma bırakmıştır. Eskişehir'deki tüm şartlı mülteciler 99 ile başlayan kimlik numarasına sahiptirler. Türk vatandaşları gibi, diledikleri hastanede muayene olabilmekte, gerekli katılım payları ve ilaç katılım paylarını ödeyerek ilaçlarını temin edebilmektedirler. Suriyelilerin ise

³ Eskişehir'deki mültecilerle ilgili olarak bu bölümde verilen tüm bilgiler yerel kaynaklardan ve ilgili STK temsilcilerinden şifahi olarak elde edilmiştir.

muayene ve ilaç konusunda herhangi bir katılım payı ödeme zorunluluğu bulunmamaktadır. Aynı zamanda anaokulundan üniversiteye kadar eğitim sürecine dâhil olabilmektedirler. Bir STK görevlisinin yaklaşık 10 yıllık saha deneyimine dayalı olarak verdiği bilgilere göre suça karışan şartlı mülteci yok denilecek kadar azdır. Suç olaylarında mağdur olan ve zorla suça itilen kişilerin varlığı daha dikkat çekicidir. Suriyelilere geçici koruma statüsü verildiğinden diğer mülteci gruplara göre daha avantajlı oldukları söylenebilir. Eskişehir’de Birleşmiş Milletler ile işbirliği içinde çalışan bir STK’ya ayda ortalama 1700 civarında kişi danışırken, Suriyelilerde bu sayı 3-5 kişi düzeyindedir.

Şartlı mültecilerin ve Suriyelilerin Eskişehir’in toplumsal yaşamında daha çok yer almaya başlaması, ev sahibi toplum ile bu gruplar arasındaki etkileşimi gündeme taşımıştır. Eskişehir halkının şartlı mülteciler ve Suriyelilere ilişkin düşünceleri ve algılarının tespiti söz konusu göçmenler ile Eskişehir halkı arasındaki uyum ve sağlıklı ilişkilerin kurulması açısından oldukça önemlidir. Diğer kent basın kuruluşlarıyla karşılaştırıldığında görece yüksek olan baskı sayısı nedeniyle Eskişehir yerel basınının (Birsen, 2011: 141) konu edinilmesinin önemi anlaşılabilir.

YÖNTEM

Bu araştırmanın temel amacı şartlı mülteciler ve Suriyelilerin Eskişehir’deki yerel gazetelerde temsil edilmişlerini değerlendirebilmektir. Bu amaç doğrultusunda nitel bir çalışma olarak desenlenen araştırmada seçilen gazetelerdeki haberler içerik analizi ve eleştirel söylem analizi yaklaşımı ile incelenmiştir. Van Dijk’in (2001 aktaran Khosraviniç, 2009) belirttiği üzere eleştirel söylem analizi, bir söylem analizi yaklaşımı olarak, söylemin sadece ideolojilerin taşıyıcısı ve içericisi değil fakat bizatihi toplumsal bir eylem olduğu düşüncesinden hareketle dilin kullanımına ilişkin sosyo-politik bağlamdaki yorumlarla biçimlenmektedir. Eleştirel söylem analizi eleştirel bir bakış açısıyla söylemlerin çözümlendiği, sıklıkla iktidar, ideoloji ve egemenlik gibi kuramsal kavramlara odaklanan akademik bir hareket niteliğindedir (Khosraviniç, 2009; Baker, vd., 2008: 273). Bu doğrultuda gazetelerdeki haberlerin yıllara ve gazetelere

göre sayılarındaki değişimlerin yanında haberlerde kullanılan dil ve şartlı mülteciler ile Suriyelilerin temsil edilmişlerine ilişkin bakışlar incelenmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunu, ilk aşamada şartlı mülteciler ve Suriyeliler için hedef kent konumundaki Eskişehir yerel basımından, online internet erişime açık gazeteler oluşturmuştur. Bu bağlamda Anadolu Gazetesi, İki Eylül Gazetesi, İstikbal Gazetesi, Yeni Gün Gazetesi, Şehir Gazetesi ve Son Haber Eskişehir’in Sesi olmak üzere altı gazete çalışma grubunda yer almıştır. Bunların dışında online arşivlerine erişilemeyen Milli İrade ve online erişimi yalnızca 2016 ile sınırlı olan Sakarya Gazetesi çalışma kapsamı dışında kalmıştır. Ancak Eskişehir’in baskı sayısı en yüksek gazetesi olan Sakarya Gazetesi’nin çalışma kapsamı dışında kalmış olması, tüm gazetelerin online erişilebilir arşivlerinin farklı yılları kapsaması gibi etkenlerin yol açtığı sınırlılıkları aşmak üzere farklı bir yol izlenmiş ve gazetelere PrNet programı kullanılarak ulaşılmıştır. Böylece Eskişehir’deki tüm yerel gazetelerin 2000-2016 dönemini kapsayan arşiv taraması yapılarak ilgili haberlerin tamamına ulaşılmıştır. PrNet programında Eskişehir’deki yerel gazetelerde “Mülteci” ve “Suriyeli” anahtar kavramlarıyla ayrı ayrı haber taraması yapılmıştır. *Mülteci* ve *Suriyeli* anahtar kavramlarıyla yapılan arşiv taramasında haberlerine ulaşılan gazeteler (Çizelge 1) şunlardır: Anadolu, İki Eylül, Son Haber, Yeni Gün, Sakarya, Milli İrade, İstikbal ve Şehir Gazetesi.

2000-2016 dönemi şartlı mülteci ve Suriyeli konulu haberler incelenme kapsamına alınmış olsa da 2000-2006 döneminde hiç haber olmaması, 2006-2011 döneminde ise çok az haber olması nedeni ile Suriyelilerin Türkiye’ye giriş yaptığı ilk tarih 29 Nisan 2011 esas alınarak 2011-2016 dönemine odaklanılmıştır. Gazetelerden elde edilen haberler, yıllara göre sayısal değişim, haberlerin konuları ve kullandıkları söylem açısından incelenerek belirgin özelliklerini yansıtacak temalar saptanmıştır. Söz konusu temalar daha sonra beş temel kategori oluşturacak biçimde sınıflandırılmış, haberlerin bu kategorilere dağılımlarına dayalı olarak genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Çizelge 1. Çalışma Grubundaki Gazeteler

Gazete	Künye ve Tanıtım	Baskı
Anadolu	ESGROUP Gazetecilik Matbaacılık Organizasyon Reklam Turizm İnşaat “Halkın Sesi Bölgenin Gazetesi”	2800
İki Eylül	Çınar Yayıncılık İletişim Sanayi Ticaret “Eskişehir İçin Biz Demokrasinin Yanındayız”	2500
İstikbal	Uğur Ofset Matbaacılık Gazetecilik “Lider Gazete Eskişehir’in Sesi”	2000
Sakarya	Sakarya Gazetecilik “69 Yıllık Güven”	7500
Son Haber	“Eskişehir’in Sesi”	3000
Şehir	Şehir Basın Yayın Gazete Matbaa Reklam İnşaat “Eskişehir’de Haberin Adresi”	3000
Yeni Gün	A-Sinerji Ajans Medya Matbaacılık “Güne Yeni Günle Başlayın”	1250
Milli İrade	Karaca Gazetecilik ve Matbaacılık “Yazılmayanları Yazan Gazete”	1750

BULGULAR

Araştırmanın bulguları, haberlerin gazetelere ve yıllara göre dağılımı, haberlerin konuları açısından temalara göre dağılımı ve haberlerde kullanılan olumsuz söylem başlıklarıyla ifade edilmiştir.

Haberlerin Gazetelere ve Yıllara Göre Dağılımı

Çizelge 2 ve Çizelge 3’te Mülteci ve Suriyeli haberlerinin gazetelerdeki sayılarının yıllara göre dağılımının detayları verilmiştir. Çizelge 2’deki verilere göre *mülteci* anahtar kelimesiyle ilgili haberlerin en çok Sakarya Gazetesi’nde (297 haber) yer aldığı, yıllara göre ise en fazla 2016 yılında (334 haber) yayımlanmış olduğu saptanmıştır. Çizelge 3 incelendiğinde ise *Suriyeli* anahtar kelimesiyle ulaşılan haberlerin yine en çok Sakarya Gazetesi’nde (371 haber) yer aldığı görülmektedir. En fazla haber yine 2016 yılında (326 haber) yayımlanmıştır.

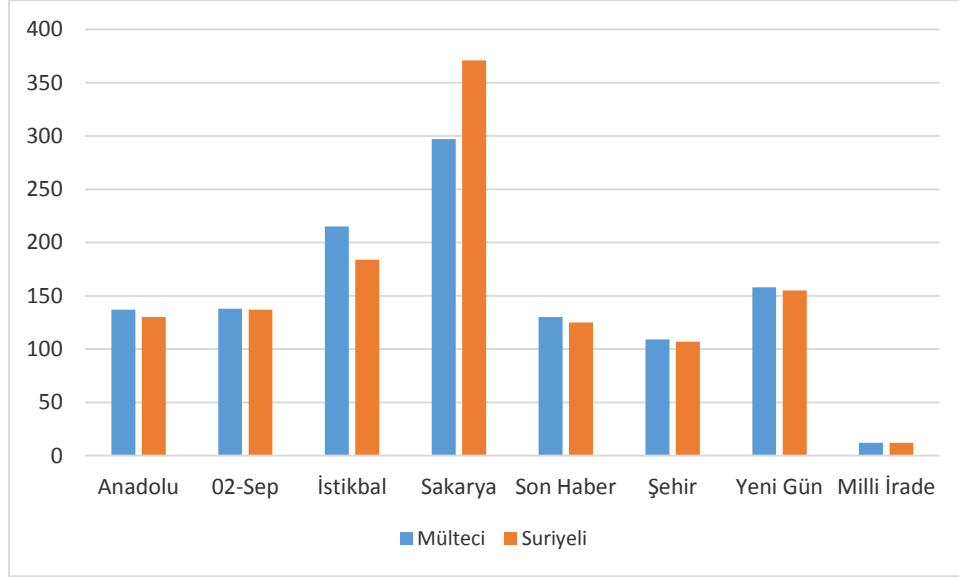
Çizelge 2. Mülteci Haberlerinin Gazeteler ve Yıllara Göre Dağılımı

Gazeteler Mülteci	Tiraj	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Toplam
Anadolu	2800	6	8	24	15	22	62	137
İki Eylül	2500	13	2	16	26	28	53	138
İstikbal	2000	14	5	30	63	42	61	215
Sakarya	7500	1	15	57	84	97	43	297
Son Haber	3000	-	4	25	26	22	53	130
Şehir	3000	-	3	20	44	42	-	109
Yeni Gün	1250	5	12	31	23	25	62	158
Milli İrade	1750	-	8	4	-	-	-	12
Yıllar Toplam		39	57	207	281	278	334	1160

Çizelge 3. Suriyeli Haberlerinin Gazeteler ve Yıllara Göre Dağılımı

Gazeteler	Tiraj	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Toplam
Anadolu	2800	2	10	25	9	22	62	130
İki Eylül	2500	-	2	16	29	30	60	137
İstikbal	2000	2	5	30	40	47	60	184
Sakarya	7500	2	71	57	106	94	41	371
Son Haber	3000	-	4	25	30	14	52	125
Şehir	3000	-	-	20	37	46	4	107
Yeni Gün	1250	5	19	31	26	27	47	155
Milli İrade	1750	-	8	4	-	-	-	12
Yıllar Toplam		11	119	208	277	280	326	1185

Eskişehir yerel gazetelerindeki mülteci ve Suriyeli haberlerinin sayılarına ilişkin veriler (Grafik 1) incelendiğinde en çok haberin, baskı sayısı en fazla gazete durumunda olan Sakarya Gazetesi’nde yayımlandığı görülmektedir. Anadolu, İki Eylül, İstikbal, Son Haber ve Şehir gazetelerinin baskı sayıları da mülteci/Suriyeli haberlerinin sayıları da birbirine oldukça yakındır. Diğerlerine göre oldukça düşük bir baskı sayısına sahip olan Yeni Gün ve Milli İrade Gazetelerinde yayımlanan haberlere bakıldığında, Milli İrade’de oldukça az haber yapıldığı ancak baskı sayısının düşüklüğüne oranla Yeni Gün Gazetesi’nde kayda değer sayıda mülteci ve Suriyeli haberi yapıldığı görülmektedir.

Grafik 1. Gazetelerin ‘Mülteci’ ve ‘Suriyeli’ Haber Sayıları

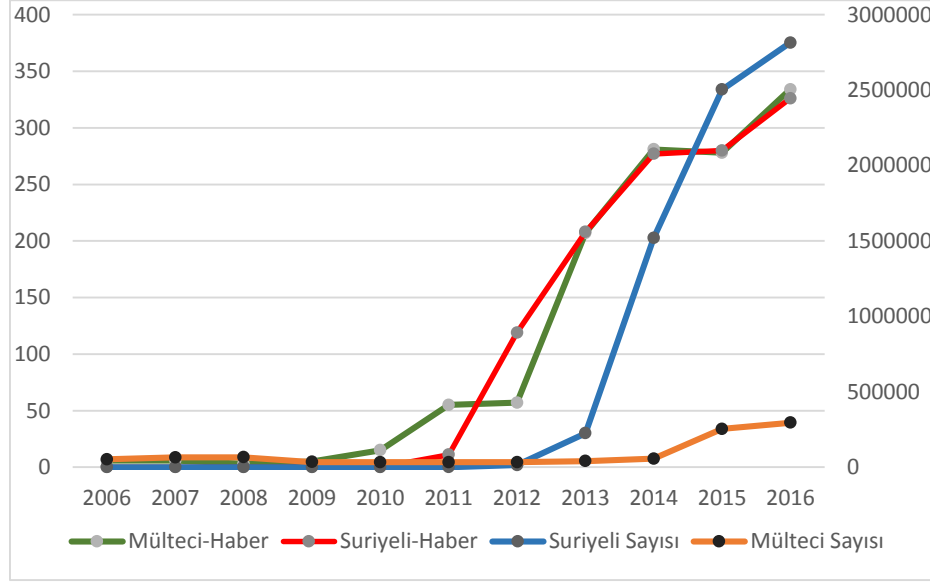
Haberlerin yıllara göre dağılımına ilişkin bulgulara bakıldığında (Çizelge 4) 2006 ve 2007’de Eskişehir ile doğrudan ilgili olmayan ve daha çok BM kanallı uluslararası mültecilerle ilişkili 6’şar haberin yayımlandığı görülmektedir. 2008 yılında ise sadece 3 mülteci haberi vardır. İstikbal Gazetesi’ndeki (15.11.2008) “Iraklı mülteciyi adeta doğradılar” başlıklı haberde Eskişehir’de yardım almak için ilgili vakfın önüne giden Iraklı bir mültecinin bıçaklanarak hastaneye kaldırılması olayı haberleştirilmiştir. 17.06.2008 tarihli “Tır Dolusu Resim Mültecileri Anlatıyor” başlıklı haberde de yine Eskişehir’de Uluslararası Af örgütü, BBMYK, Bersan Global Lojistik ve Mikoda desteği ile açılan ve mültecilerin yaşadığı drama dikkat çeken resim sergisi konu edilmiştir. İstikbal Gazetesi’nde (29.03.2008) yayımlanan bir başka haberde kullanılmayan ilaçların toplanarak ihtiyaç sahiplerine ve mültecilerden ihtiyacı olup alamayanlara dağıtımını hedefleyen bir kampanyadan söz edilmektedir. 2008 yılındaki 3 haberin de Eskişehir’deki mültecilerle ilgili olması dikkat çekmektedir. 2009 yılında 5, 2010 yılında yine ulusal ve uluslararası mültecilerle ilgili 15 haber söz konusudur. Bu haberlerden sadece ikisi Eskişehir’deki şartlı mültecilerle ilgilidir. Anadolu Gazetesi’ndeki (25.12.2010) *Eskişehir’de 950 kişi barınıyor* başlıklı haber bu bağlamda örnek olarak verilebilir.

Çizelge 4. Yıllara Göre Mülteci ve Suriyeli Haberleri ve Türkiye’ye Gelen Mülteci ve Suriyeli Sayıları

	Suriyeli Sayısı ^a	Mülteci Sayısı ^a	Mülteci Haber	Suriyeli Haber
2006	-	51.983	-	6
2007	-	64.290	-	6
2008	-	65.737	-	3
2009	-	34.345	-	5
2010	-	32.667	-	15
2011	225	32.672	11	55
2012	14.327	32.906	119	57
2013	224.655	40.058	208	207
2014	151.9226	56.703	277	281
2015	250.3549	253.952	280	278
2016	2.814.631	295.401	326	334

a. **Kaynak:** Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM, 2017) ve UNHCR Türkiye (2017). Mülteci sayıları 2006-2011 arasında GİGM’nün yakalanan düzensiz göçmen sayılarını, 2012-2016 arasında ise UNHCR Türkiye’nin uluslararası koruma sayılarını yansıtmaktadır.

Mülteci ve Suriyeli anahtar kelimeleriyle araması yapılan haberlerin yıllara göre değişim seyri (Grafik 2) Türkiye’deki şartlı mülteci ve Suriyeli sayısına koşut bir biçimde artış göstermiştir. 30 Nisan 2011 ilk Suriyeli kafilenin Türkiye’ye giriş tarihidir ve 2011 yılından itibaren haberler dramatik bir biçimde artış göstermiştir. İncelenen gazetelerdeki mülteci ve Suriyeli haberlerinin sayılarındaki artış seyrinin Türkiye’ye giriş yapan şartlı mültecilerden çok büyük oranda Suriyelilerin sayısının artışından etkilendiği söylenebilir. 2011 yılında 55 haber yayımlanmıştır. Bu haberlerin yarısından fazlası 30 Nisan sonrasında aittir. Bununla birlikte 2011 yılındaki mülteci haberleri de Eskişehir’deki şartlı mültecilerden ya da Suriyelilerden çok tarihsel olaylarla ve Somali ya da Afrika’nın diğer ülkelerindeki mülteci kampları ile ilişkilidir. 2011 yılından itibaren çok daha yoğun haber yapılmıştır ve Eskişehir özelindeki şartlı mülteci ve Suriyeli haberleri de daha fazla görülmeye başlanmıştır. Şartlı mültecilerin Eskişehir’deki varlıkları Suriyelilerin gelişiyi belirginleştikçe gazete yazılarında da *kimdir bu mülteciler? Sayıları nedir? Nerelerden gelirler? Nasıl geçinirler?* gibi sorulara odaklanan köşe yazılarına rastlanmaya başlanmıştır.

Grafik 2. Türkiye’ye Gelen Mülteci ve Suriyeli Sayıları ile Mülteci ve Suriyeli Haberlerinin Yıllara Göre Artış Seyri

Haberlerin İlgili Oldukları Temalar

Mülteci ve *Suriyeli* anahtar kelimeleriyle ulaşılan haberler içerikleri ve söylemleri bakımından incelenmiş; belirgin nitelikleri göçmen ya da sığınmacıların medyadaki temsillerine ilişkin çalışmalardan (Van Dijk, 2000, Khosravini, 2009, Davis ve Sosnovskaya, 2009, Catto vd.,2010) yola çıkılarak yazar tarafından geliştirilen çeşitli temalarla ifade edilmiştir. Söz konusu temalar beş kategoride sınıflandırılarak haber sayılarının bu kategorilere dağılımı irdelenmiştir (Çizelge 5). Buna göre, mülteci ve Suriyeli haberleri içerikleri, kullandıkları söylem ve yaklaşım tarzları açısından beş kategoride değerlendirilmiştir;

1-Ayrıcalık Sağlanan Mülteci/Suriyeli,

2-Sorun Yaratan Mülteci/Suriyeli,

3-Uluslararası Politikanın Konusu Mülteci/Suriyeli,

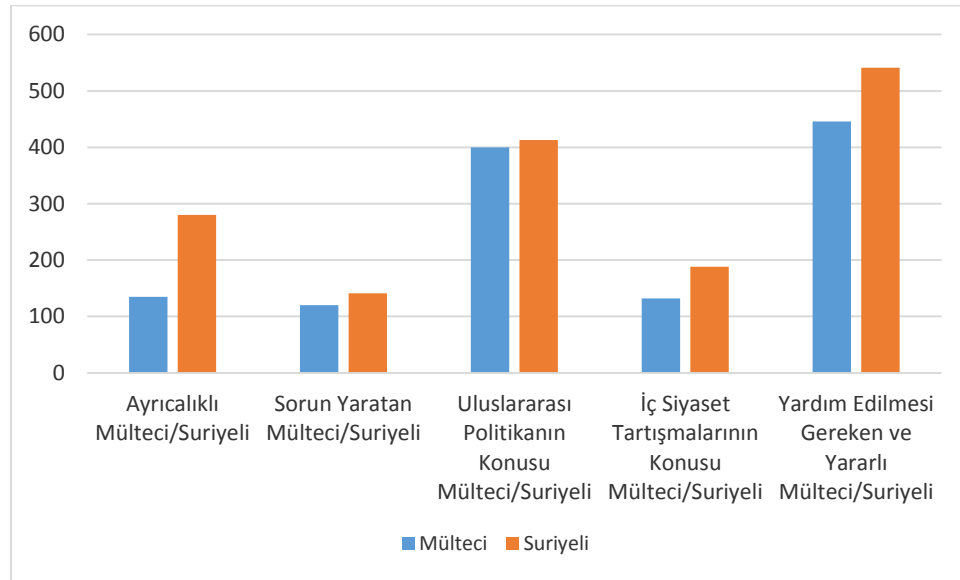
4-İç Siyaset Tartışmalarının Konusu Mülteci/Suriyeli,

5-Yardım Edilmesi Gereken (Mağdur) ve Yararlı Mülteci/Suriyeli

Haberlerin tamamında mülteciler ve Suriyelilere ilişkin yaklaşım değerlendirildiğinde, Yardım Edilmesi Gereken (Mağdur) ve Yararlı Mülteci/Suriyeli kategorisi dışında yer alan haberlerin genelde olumsuz bir yaklaşımı yansıttığı belirlenmiştir. Haberlerin bu kategorilere dağılımını gösteren Grafik 3 incelendiğinde en fazla haberin Yardım Edilmesi Gereken (Mağdur) ve Yararlı Mülteci/Suriyeli kategorisinde yer aldığı görülmektedir. İkinci sırada Uluslararası Politikanın Konusu Mülteci/Suriyeli kategorisindeki haberler gelirken haberlerin büyük kısmının mülteci ve Suriyelerle ilgili olarak olumsuz bir bakışı yansıtan kategorilerde yer aldığı görülmektedir.

Çizelge 5. Mülteci ve Suriyeli Haberlerinin İlgili Oldukları Temalar

Temalar	Mülteci	Suriyeli
Ayrıcalık Sağlanan Mülteci/Suriyeli	135	280
Sorun Yaratan Mülteci/Suriyeli	120	141
Uluslararası Politikanın Konusu Mülteci/Suriyeli	400	413
İç Siyaset Tartışmalarının Konusu Mülteci/Suriyeli	132	188
Yardım Edilmesi Gereken (Mağdur) ve Yararlı Mülteci/Suriyeli	446	541

Grafik 3. Mülteci ve Suriyeli Haberlerinin İlgili Oldukları Temalar

Ayrıcalık Sağlanan Mülteci/Suriyeli

Suriyelilere sağlanan ayrıcalıkların konu edildiği haberlerin ilginç örneklerinden biri dilencilere ilişkin haberlerdir. Dilenci haberleri 2015 yılında artış göstermiştir ancak bu haberlerin yarısının *Suriyeli dilenci* taklidi yapan Türk vatandaşlarına yönelik olması oldukça dikkat çekicidir. İstikbal Gazetesi’ndeki (28 Mart 2016) *Bunlar da Suriyeli Dilenciler* başlıklı haberde şehirde artan Suriyeli dilencilere ek olarak Suriyeli dilenciymiş gibi davranan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları konu edilmiştir;

...Kendilerini görüntülemek isteyen basın mensuplarından da kaçan sözde Suriyeli dilenciler, Türkçe küfrederek olay yerinden uzaklaştı. Çevrede bulunan vatandaşlar ve esnaf ise dilenen şüphelilerin hepsinin Türk vatandaşı olduğuna dikkat çekti. Suriyeli vatandaşlar gibi görününce vatandaşların daha fazla para verdiğini ve mecburen bu şekilde yazdıklarını belirten dilencinin şu sözleri şaşırttı: Bir ekmek parası için duruyoruz. Çocuklarımız aç. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Suriyelilere ev veriyor. Bize vermiyor. Biz de ev istiyoruz.

Yine İstikbal Gazetesi’nde çıkan diğer iki haberde benzer şekilde Suriyeliler ile kıyaslanan Türk vatandaşlarının eleştirel tutumları yansıtılmıştır. Suriyeliler Kadar Değerimiz Yok başlıklı haberde yerel bir siyasetçinin, Şanlıurfa’dan çalışmak için Eskişehir’e gelen ve çadırlarda yaşayan tarım işçilerini ziyaret ederek sorunlarını dinlediği anlatılırken işçilerin, yetkililerin kendileriyle ilgilenmediklerinden üzüntü duyduklarını belirttikleri ve Suriyeliler kadar bizlere hiç değer verilmiyor dedikleri aktarılmıştır. Benzer biçimde Son Haber Gazetesi’ndeki (10.05.2016), Suriyelilere var bize neden yok başlıklı haberde de Eskişehir’e gelen mevsimlik işçilerin zor şartlarda yaşamalarına isyan etmeleri ve Suriyeliler olsaydı onlara konteynırlar getirilirdi bize niye yok dedikleri aktarılmıştır.

İki Eylül Gazetesi’ndeki (22.12.2011) *Eskişehir’de Haraptar Örneği* başlıklı haberde bir beldede Belediyenin borcundan dolayı elektrik kesintisi ve buna bağlı olarak su kesintisi yaşandığı aktarılmıştır.

Haberde, *Somali’ye su götüren devlet belediyesinin suyunun akmasını sağlamıyor. Suriyeli mültecilere gösterilen ilgi (beldeden) esirgeniyor* ifadelerinin kullanılması dikkat çekicidir.

İki Eylül, Yenigün ve İstikbal (30.07.2016) gazetelerindeki *Alkol ile Gelen Cinnet, Maddi Sıkıntıları Cinnet Geçirtti, Kadının Yardım Çılgılığı* başlıklı haberlerde, Eskişehir’de bir kadının alkolün de etkisiyle cinnet geçirdiği ve mahalleyi ayağa kaldırdığı, Suriyelilere yapılan yardımların kendisine yapılmadığını ve Suriyelilere Türklerden daha fazla önem verildiğini söyleyen kadının, *biz bu ülkenin vatandaşı değil miyiz? Bize niye kimse yardım etmiyor, 500 lira için birbirimizi vuracak duruma geldik* dediği aktarılmıştır. 2016 yılında bu tarz kıyaslamalara dayalı ve Suriyelilere tanınan ayrıcalıklardan şikâyet haberlerinin daha çok dikkat çektiği söylenebilir. Anadolu Gazetesi’ndeki (13.07.2016) *Suriyelilere Değil Bizimkilere Yardım* başlıklı haberde bir belediye başkanının Suriyelilerden çok kendi vatandaşlarımızın yardıma ihtiyacı olduğunu ve onlara vatandaşlık verilmesinin son derece yanlış olduğuna ilişkin görüşleri aktarılmıştır. 2016 Temmuz ayında kamuoyunun gündemine gelen Suriyelilere olası vatandaşlık verilmesi konusundaki tartışmaların bu tarz haberleri artırdığı görülmüştür.

Suriyeliler henüz Eskişehir’de görünür hale gelmeden önce 2012 yılından itibaren Türkiye’nin Suriye politikası ve Suriyeliler için harcanan paralar üzerinden eleştirel bir söylem haberlerde görülmeye başlanmıştır. Anadolu Gazetesi’ndeki (15.12.2012) *Gerilim* başlıklı haberde vatandaşlardan aktarılan; *Suriyeli mülteciler için bugüne kadar 425 milyon lira harcamışız. Şu Esad mıdır Esed midir nedir, bize pahalıya patladı valla* tarzındaki ifadeler bunun örneği olarak verilebilir. Yine aynı gazetede (27.09.2012) vatandaşlardan aktarılan; *Suriyeli mülteciler üniversiteye sınavsız girecekmiş. Üniversiteye girmek için artık dershaneye değil özgür Suriye ordusuna yazılmak gerekiyor* biçimindeki ifadeler yer almıştır. Suriyelilere sağlanan ekonomik ayrıcalıkların kıyaslanmasına başka bir örnek de Sakarya Gazetesi’ndeki (22.12.2012) bir köşe yazısıdır;

Bize Ödetiyorlar; Güneydoğu’da kullanılan kaçak elektriğin faturasını bize kesiyorlar. Suriyelilere kamp kurmuşlar. Yiyip, içip, yan gelip yatıyorlar. Parasını da biz ödüyoruz. Bakan açıkladı, sadece kamp masrafları 380 milyon lira. Hükümet Suriyelilere bol keseden yağıdırıyor ama emeklinin geriye dönük intibak farkları ödenmiyor. Yani Suriyeli vatandaşa var. Türk vatandaşı emekliye yok...

Son Haber Gazetesi’ndeki (6.12.2013) LPG zammının sorumlusu AKP’dir, başlıklı haberde ise bir yerel siyasetçinin; Devlet Türk Milletinden alıp Suriyelilere yediyor. Biraz da Türk vatandaşını düşünsün. Dar gelirli insanlarımızı düşünsün biçimindeki açıklaması aktarılmaktadır.

Sorun Yaratan Mülteci/Suriyeli

İncelenen haberlerin önemli bir kısmında şartlı mülteciler, özellikle ve daha yüksek düzeyde Suriyeliler sorun yaratan, sorunlara yol açan ve varlığı ile soruna dönüşmüş insanlar olarak tasvir edilmektedir. Örneğin Sakarya Gazetesi’ndeki (13.12.2015) *Kim İlgilenecek* başlıklı haberde Suriyelilerin birçok ilde olduğu gibi Eskişehir’de de bir toplumsal sorun haline gelmeye başladığından söz edilmektedir. Her köşe başında karşılaşılan Suriyeli dilencilere halkın isyan ettiği ifade edilmiştir. İki Eylül Gazetesi’ndeki (25.12.2013) *Mülteciler Komşumuz Olabilir* başlıklı haberde ise sayıları bir milyona yaklaşan Suriyelilerden bahsedilerek bir mülteci akınının Eskişehir’i de zor duruma sokacağı ifade edilmiştir. *Ben komşumun bir mülteci olmasını istemem* ifadesi Suriyelilerin gelecekte sorun kaynağı olacağını haberi niteliğindedir.

Son Haber’deki (26.09.2012) *Çay Kaşığı ile Verip Çorba Kepçesi ile Geri İstiyorlar* başlıklı haberde yapılan özel tüketim vergisi zamları, doğal gaz zammı Eskişehirliilere sorulmuş ve zam sorununun kaynağı olarak Suriyelilerin kabul edildiğine ilişkin görüşlere yer verilmiştir.

Eskişehir’deki Suriyeli olmayan mültecilere ilişkin olarak Şehir Gazetesi’nde yer alan (21.05.2012)

Defalarca Metruk Binalar Dedik başlıklı haberde *Eskişehir’de Somalili bir Neron çıktı, önüne gelen her*

yeri ateşe veriyor. Kimdir nedir bilen yok. Bildiğimiz tek şey onun bir mülteci olduğu denilerek Somalili bir mültecinin çıkardığı yangından söz edilmiştir. Anadolu Gazetesi (21.02.2012) *Yangın Çıkaran Somalili Tutuklandı*, İstikbal (21.02.2012) *Vilayeti Kundaklayan Somalili Tutuklandı*, Milli İrade (21.02.2012) *O Sığınmacı Tutuklandı*, Sakarya (1.02.2012) *Sınır dışı Edilmek için Valiliği Yakmış*, Şehir Gazetesi (21.02.2012) *Ülkesine Dönmek İçin Yakmış* başlığıyla aynı haberi vermiştir. Suçla ilgili haberlerde ortak bir yaklaşımın söz konusu olduğu söylenebilir.

Şartlı mültecilerin ve Suriyelilerin şehirde sağlık sorunlarına yol açabileceğine ilişkin haberler de oldukça dikkat çekicidir. Eskişehir’de kalış sürelerinin artışına paralel olarak şartlı mültecilere ilişkin suç haberleri de artmıştır. Mülteciler yalnızca suçun mağduru olarak değil, suça karışan kişiler olarak da dikkat çekmektedirler. Genellikle kendi aralarında ve birbirlerine yönelik suç olaylarına karışmaları haberleştirilmektedir. 2013 yılında sağlık haberleri ilk olarak aşı kampanyası ve salgın hastalık tehdidi bağlamında yapılmıştır. 13.11.2013 tarihinde *Suriyeli Göçmenler Sağlıkta Büyük Risk* gibi başlıklarla Anadolu, Sakarya, Son Haber, Şehir, Yeni Gün, İstikbal Gazetelerinde yer alan haberlerde Suriye’de görülen çocuk felci hastalığının Türkiye için büyük risk oluşturması konu edilmiştir. Sakarya Gazetesi’ndeki (15.11.2014), *Mülteci Kadında Frengi Çıktı* başlıklı haberde, *fuhuş* yaptıkları belirlenen iki Afrikalı kadının devlet hastanesindeki kontrolünden sonra ortaya çıkan hastalıkları haberleştirilerek mültecilerin kaynağı olabilecekleri sorunlara farklı bir örnek verilmiştir.

Sakarya Gazetesi’nde yayımlanan (20.12.2014) *Mülteciler Sonunda Bunu da Yaptı* başlıklı haber önemli bir suç haberi okunacakmış izlenimi verse de mültecilerin şehrin ekonomik yaşamında giderek daha çok yer almalarının yarattığı varsayılan sorunlara odaklanıldığı görülmektedir. Söz konusu haberde mültecilerin Eskişehir’de açmış olduğu işyerleri konu edinilmektedir. Haberin içeriğinde Suriyelilerin ekonomik bağlamda şehir hayatında daha görünür hale gelmeleri sorun olarak görülmüştür;

Orta Doğu'da devam eden kanlı savaş ortamından kaçarak, Eskişehir'e sığınan mülteciler, geçimlerini sağlayabilmek için işyeri açmaya başladı. Emlak sektörüne soyunan mülteciler son olarak da gıda piyasasına el attı. Mültecilerin yoğun olduğu, Cengiz Topel Caddesi, Kırım Caddesi ve Sakarya Caddesi'nde peş peşe yeni işyerleri açılırken cadde girişleri de Arapça yazılı yönlendirme levhalarıyla donatıldı. Eskişehir'de yaşamaya başlayan mülteciler de gerekli ihtiyaçlarını yeni açılan işyerlerinden gidermeye başlarken yeni dükkânların da açılacağı öğrenildi.

Aynı dükkân için benzer bir haber de İstikbal Gazetesinde (02.12.2014) *Uluslararası Dükkân* başlığıyla verilmiştir. Haberde, Cumhuriyet Mahallesinde bulunan dükkânın üzerindeki Arapça yazıların görenleri şaşkına çevirdiği ayrıca mahalle sakinlerinin dükkânın yasal izni olup olmadığını merak ettiklerini anlatılmıştır. Son Haber Gazetesi'ndeki (22.11.2014) *Bunu da Gördük!* başlıklı haber de benzer şekilde işyerindeki Arapça ilana verilen tepki niteliğindedir.

Etnik niş ekonominin yansıtıldığı bir diğer örnek ise (16 Kasım 2015) *Buyurun Irak Sofrasına* başlıklı haberdur. Haberde, Iraklı bir ailenin İstiklal Mahallesinde bir ara sokakta buldukları dükkânda Irak'ın yöresel yemeklerini yaptıkları ancak müşteri bulamadıkları için lahmacun ve kebab yapımına başladıkları anlatılmaktadır. Haberde olumlu görülebilecek bir yaklaşımın varlığı söz konusu olsa da yerli halkın şaşkınlığının vurgulanması dikkat çekicidir;

Savaş bölgelerinden kaçarak huzur için Türkiye'ye gelen Iraklı mülteciler ayakta kalabilme mücadelesi veriyor. Eskişehirli Iraklılar Irak'ın yöresel yemeklerine ilgi göstermeyince çareyi yine onların damak tadında buldu. Mahalle halkı ise Irak'ın yöresel yemeklerini şehre taşıyan bu kişileri şaşkınlıkla karşıladı.

Şartlı mültecilerin ya da özellikle Suriyelilerin şehir hayatında giderek daha görünür olmalarının yaratacağı sorunlar kapsamındaki haberlerin diğer bir boyutu ise 2014 yılında ilk olarak görülmeye başlanan emlak ve mülk edinmeye dair haberlerdir. Şehir Gazetesi'ndeki (07.11.2014) *Suriyeliler Ev Alıyor* ve yine aynı

tarihteki İstikbal Gazetesi'nin *Mülteciler Konut Almaya Başladı* başlıklı haberler bu bağlamda örnek olarak verilebilir. Emlak haberlerinin görünürlüğü de mülteciler anahtar kavramı aramasında çıkmasına karşın Suriyeli mülteciler bağlamında verilmiştir. Haberlerde Suriyelilerin emlak satın alma, kiralama eğilimleri anlatılmış ve satın almalarında kanunen bir sorun olmadığı da belirtilmiştir. Emlak alanındaki diğer bir örnek ise öğrencilerin ev bulamama sorununa ilişkindir. Anadolu Gazetesi'nin (19.08.2014) *Kiralık Ev Sıkıntısı Var* başlıklı haberinde üniversitelerin açılmasına az bir zaman kala şehirde 1+1 stüdyo daire dışında artık 3+1 daire bulmanın da pek mümkün olmadığı, dairelerin Suriyeli ve Iraklı mültecilere, değerinden fazla ücrete kiraya verildiği anlatılmıştır.

Uluslararası Politikanın Konusu Mülteci/Suriyeli

İncelenen haberlerin önemli bir kesiminde, Eskişehir'deki mülteciler ve Suriyeliler şehir yaşamındaki etkileşimlerinden daha çok uluslararası politika bağlamında ele alınmıştır. İstikbal Gazetesindeki (30.06.2012) *Aklı Selim Davranmak* başlıklı yazıda Suriye ve mülteciler konusu uluslararası ilişkiler ve Türkiye bağlamında değerlendirilmiştir. Milli İrade'deki *Suriye'de Bahar Operasyonları* başlıklı yazıda ise ABD, NATO ve Avrupa ülkelerinin Orta Doğu projelerinden söz edilerek *Esad* yönetiminin ortadan kalkmasının yol açabileceği sonuçlar tartışılmakta ve Hatay'a sığınan mültecilerin güvenlik için tehdit oluşturabileceği vurgulanmaktadır. İstikbal Gazetesindeki (14.04.2012) *Ortadoğu Yeniden Şekillendiriliyor* başlıklı haberde de *asıl meselenin* Suriye değil Büyük Ortadoğu Projesi olduğu öne sürülmektedir.

Sakarya, Son Haber ve Şehir Gazetelerinde (22.12.2013) ortak bir biçimde yer alan bir haberde bir siyasi parti yöneticisinin, mülteciler ve geri kabul anlaşması konusundaki eleştirilerine yer verilmiştir. Haberde, *Vize Muafiyeti bahane, geri kabul anlaşması şahane, Türkiye toplanma kampına dönecek* gibi ifadelerin vurgulanması dikkat çekicidir. Bu kategoride Orta Doğu'daki gelişmeler, BM ve AB'nin Suriye politikaları, Türkiye ve AB arasında düzensiz göç bağlamında ortaya çıkan uyuşmazlıklar gibi konular haberleştirilmiştir. Mülteciler ya da Suriyeliler, uluslararası politikanın konusu olarak ele alındıklarında

doğrudan bilgilendirici haberler ve uluslararası politikaya yönelik yorumlar yapıldığı söylenebilir ancak bu haberlerde de Türkiye’deki Suriyeli varlığına yönelik olumsuz bir yaklaşımın sergilendiği görülmektedir.

İç Siyaset Tartışmalarının Konusu Mülteci/Suriyeli

Eskişehir’deki yerel gazetelerde yer alan mülteci ve Suriyeli haberlerinin ve köşe yazılarının önemli bir kesimi iç politikaya ilişkin bakış açılarının ürünü niteliğindedir. İç politikaya ilişkin eleştiriler şartlı mülteciler ve özellikle Suriyeliler üzerinden verilmiştir. Örneğin Yenigün Gazetesi’ndeki (04.10.2013) bir köşe yazısında Türkiye’nin dış politika konusundaki tartışmalardan yola çıkılarak *dibimizdeki savaşın sonucu olarak yüzbinlerce Suriyelinin ülkemizde konaklaması mı büyüme* tarzında ifadelerle iç politikaya ilişkin eleştiriler dile getirilmiştir. Son Haber Gazetesi’ndeki (21.12.2013) *Türkiye Mülteci Kampına Döndü* başlıklı haberde ise Eskişehir’e gelen başka bir parti liderinin *Türkiye Mülteci Kampına Dönmüştür* diyerek iç politikaya yönelik yaptığı eleştirilere yer verilmiştir.

Yardım Edilmesi Gereken (Mağdur) ve Yararlı Mülteci/Suriyeli

İncelenen haberler sınıflandırıldığında en çok haberin Yardım Edilmesi Gereken, Mağdur ve Yararlı Mülteci/Suriyeli kategorisinde yer aldığı belirlenmiştir. Bu haberlerde özellikle Suriyelilerin ülkelerindeki iç savaş nedeniyle yaşadıkları insani trajedi vurgulanırken, yardım edilmesi gereken komşular olmaları üzerinde durulmuş ve Suriyelilere yardım bağlamında yapılanlar anlatılmıştır. Çocuklara ilişkin haberler de bu kategoride dikkat çekmektedir. 13.12.2013 tarihinde İki Eylül, Anadolu, Sakarya, Son Haber, Yenigün Gazetelerinde yer alan ortak haberde Eskişehir’in Beylikova ilçesine yerleştirilen 7 haneli Suriyeli grup için açılan okuma yazma kursundan söz edilmektedir. Bu haber, Eskişehir ve mülteciler özelinde eğitim bağlamındaki ilk haber olması açısından da önemlidir. Mültecilerin eğitimine dönük haberler 2013 yılında Türkçe dersler ve Kızılay’ın verdiği ilk yardım dersleri çerçevesinde görülmeye başlarken 2014 yılında da eğitim konulu haberler dikkat çekmektedir. Şehir Gazetesi’nde (26.12.2014) *Mültecilere Türkçe Dersi* başlığı ile Odunpazarı Halk Eğitim Merkezi bünyesinde açılan Türkçe kurslar anlatılmıştır.

İki Eylül Gazetesi’ndeki (04.11.2013) *Suriye’den gelenler Çerkes’miş* başlıklı bir yazıda ise bazı yerel dernek yöneticilerinin söz konusu Suriyelileri, tamamen bir hemşehri ve akraba dayanışması çerçevesinde misafir ettiklerine ilişkin açıklamalarına yer verilmiştir. Haberde söz konusu grubun etnik kökeninin vurgulanması dikkat çekicidir. Sakarya Gazetesi’ndeki (12.12.2013) *İç Savaşın Bininci Günü* başlıklı haberde Suriye’de iç savaşta yaşanan insani dram konu edilmiştir. *Suriyelilere kapılarınızı Açın* başlıklı bir başka haberde (03.12.2013), Birleşmiş Milletlerin Suriyeli mülteciler konusundaki yardım çağrısı haber yapılmıştır. Aynı haber aynı tarihte Yeni Gün Gazetesi’nde de yer almıştır.

30.12 2015 tarihindeki *Vicdanım Sızlıyor!* başlıklı haberde köşe başlarında dilenen Suriyeli mültecilerin dramları anlatılmıştır. İstikbal Gazetesi’ndeki (20.12.2015) *Suriyeliler Dilenmemeli* başlıklı haberle okuyuculardan gelen istek ve şikâyet köşesinde Eskişehir’de sıkça karşılaşılan Suriyelilerin dilenmemesi gerektiği, hak eden yardımların verilmesi tarzındaki görüşlere yer verilmiştir. Ancak *vakti geldiğinde dönsünler* temennisinin de dile getirilmesi ile bir yandan Suriyelilerin zor durumları vurgulanırken öte yandan da bir tür sosyal dışlamanın varlığı hissedilmektedir. İstikbal Gazetesi’nin (19.12.2015) *Mülteci Dilenciye Zabıta Şefkati* başlıklı haberinde de Iraklı ve Suriyeli mültecilere soğuk havalarda zabıta ekiplerinin sahip çıkması anlatılmaktadır. Sakarya Gazetesinde (16.12.2012) *Anadolu Ana Kucağıdır* başlıklı haberde Suriyelilerin mağdur oluşları, Türkiye’nin ise mağdurlara yardım edişi vurgulanmıştır.

Mültecilerin etnik niş ekonomisi niteliğindeki işyerlerinin ortaya çıkmasının bir sorun olarak yansıtıldığı haberlerin yanı sıra Eskişehir ekonomisinde yarattıkları canlılığın memnuniyet verici olduğuna ilişkin haberler de söz konusudur. İki Eylül Gazetesi’ndeki (21.09.2014) *Bitpazarına mülteci yağıyor* başlıklı haber ile İstikbal Gazetesi’ndeki (21 Eylül 2014) *Bayatta Mülteci Bereketi* başlıklı haberde her geçen gün işleri kötüye giden küçük esnafın yüzünün, son zamanlarda artan mülteci patlaması sayesinde güldüğü anlatılmıştır. Haberlere göre, Eylül aylarında genellikle öğrencilerin uğrak yeri olan spot mağazalarının bulunduğu ve *Bayat Pazarı* olarak bilinen sokağı adeta Suriye, İran ve Irak’tan gelen kişiler doldurmuş, işyerleri Arapça yazılar asmaya başlamış, esnaflar ise mültecilerle iletişim kurabilmek için çareyi tercüman

tutmakta bulmuştur. İstikbal Gazetesi'nin (13 Ağustos 2014) *Mülteciler Esnafa Yararlı* başlıklı haberinde de benzer şekilde mültecilerin Eskişehir ekonomisi için yararını konu edilmiştir. 23.09.2014 tarihli *Mülteciler İyi mi Kötü mü* başlıklı haberde mültecilerin bayat pazarını aktif şekilde kullandıkları belirtilirken bayat pazarı için değil de Eskişehir için mülteciler iyi mi kötü mü olduğu sorusu sorulmuştur. Başka bir deyişle ekonomik yararlarına rağmen şehirdeki varlıkları sorgulanma konusu olmaya devam etmektedir.

Haberlerdeki Olumsuz Söylem

İncelenen haberlerde kullanılan söylem irdelendiğinde genel olarak olumsuz bir yaklaşımın söz konusu olduğu görülmektedir. Ayrımcılık ya da dışlama niteliğindeki ifadelerle şartlı mültecilerin ve özellikle Suriyelilerin haberlere konu edildiği söylenebilir. İki Eylül Gazetesi'ndeki (22.09.2014) bir köşe yazısı bu durumun en tipik örneklerinden birisi olarak verilebilir. Eskişehir'deki şartlı mültecilerin sayısının sorgulandığı *Eskişehir'deki Mülteciler ve Kültürel Çatışma* başlıklı yazıda Balkan göçmenleri ve Suriyeliler ile ilgili kıyaslama yapılarak Balkanlardan gelenlerle hem soydaş olduğu hem de dinin ortak olduğu ifade edilmiştir. Yazıya göre Suriyelilerle ortak payda ise sadece dindir ve bu nedenle olası kültürel çatışmalar söz konusudur. Bu haberde olduğu gibi eleştirel ve olumsuz söylemin yanı sıra Eskişehirliilerin hoşgörülü olduklarını da vurgulayan İki Eylül Gazetesi'ndeki (23.09.2014) *Ballı Ballıyı Seven Araplar* başlıklı diğer bir yazıda ise ayrımcı dil oldukça belirgindir;

...Önceki gün Eskişehir'de mülteci olarak yaşayan 3 Arap vatandaşı, İki Eylül caddesinde ballı ballı⁴ yemeye çalışıyorlardı. Yemeğe çalışıyorlardı diyorum. Çünkü Araplara özgü kıyafetli olanı, bir bütün ballı ballıyı ağzına atınca, suları çevreden geçenlere sıçradı. Hatta birkaç Eskişehirli kadın

⁴ Halka şeklinde bir tür tulumba tatlısına Eskişehir'de verilen ad.

ballı ballı yemeye çalışan Araplara tepki gösterdi. Bir Eskişehirli ise duruma küfür ederek tepkisini göstermeye çalıştı...

Yazıda aynı zamanda *Eskişehir'in hoşgörüsünü duyup gelen paralı mültecilerin ev satın almalarından* duyulan rahatsızlık ifade edilmiştir. 04.07.2014 tarihli *Eskişehir'in Misafirleri* başlıklı başka bir yazıda yine Eskişehir'deki mültecilere yönelik ayrıştırıcı ve dışlayıcı yaklaşım göze çarpmaktadır. Suriyelilere kiraya verilen bir eve ilişkin gözlemlerin aktarımı oldukça dikkat çekicidir; *Apartmana girmek mümkün değil acayip bir koku var. Eskişehir'de bu durumda çok apartman var.* Yazıda Eskişehir'de yoğun olan Suriyeli ve Iraklılar kiralari yükselttiklerinden, Mahmudiye'de at çiftliklerinde yaralamalı kavgaya karıştıklarından da bahsedilmekte ancak mülteci konumuna düşen insanların aslında suçu olmadığı onları bu duruma düşüren asıl sorumlunun emperyalist politikalar olduğu da belirtilmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Suriyelilerin ve şartlı mültecilerin Eskişehir yerel basınında temsil edilişleri bağlamında genel bir değerlendirme yapmak amacıyla yürütülen bu çalışmada Eskişehir yerel gazetelerinde 2000-2016 döneminde çıkmış olan *mülteci* ve *Suriyeli* haberleri incelenmiştir. Haber sayıları, haberlerin yıllara ve gazetelere göre değişimi gibi ölçütlerle birlikte haberlerde kullanılan söylem eleştirel bir yaklaşımla değerlendirilmiştir. Bulgular, haberlerin, Türkiye'deki Suriyelilerin sayılarına paralel olarak artış gösterdiği ve Eskişehir'deki yerel gazetelerin konuyu ele alış biçimleri ve yoğunluklarının ülke genelindeki siyasi tartışmalara bağlı olarak farklılaştığı yönündedir. Gazeteler, Suriyelilere ilişkin haberlerde genel olarak olumsuz bir dil ve söylem kullanmakta, mülteciler ve özellikle Suriyelilerle ilgili haberler büyük ölçüde ulusal düzeydeki iç siyaset tartışmaları ile ilişkilendirilerek verilmektedir.

Gazetelerde yer alan mülteci ve Suriyeli haberleri Türkiye'ye yönelik göçteki nicel artışlarla doğru orantılı bir artış göstermiştir. Mülteci kavramı giderek artan bir düzeyde Suriyelilerle özdeşleştirilmiştir. Suriyeliler dışındaki şartlı mülteciler Eskişehir'de Suriyelilerden çok daha uzun süredir bulunurken sayıları da 10 bine ulaşmış durumdadır. Suriyelilerin 2012 başlarında gelmiş olmalarına ve sayıları diğer mültecilerin beşte

biri kadar (2262) olmasına karşın her iki anahtar kelimeyle yapılan haber aramasında haber sayıları birbirlerine yakın çıkmıştır. Bununla birlikte mülteci anahtar kelimesiyle yapılan arama sonucunda da haberlerin önemli bir kısmının Suriyeli mülteciler bağlamında yine Suriyelileri konu edindiği görülmüştür.

Mülteci ya da Suriyelileri mağdurlar olarak tanımlayan ve insani, kültürel ya da dini gerekçelerle yardım edilmesi gerektiğine ilişkin görüşleri yansıtan haberler sayısal olarak ilk sırada yer almaktadır. Ancak bu durumda bile söz konusu mağdur ve yardım edilmesi gereken Suriyeli imgesine sıklıkla ekonomik açıdan yararlı Suriyeli imgesi eşlik etmektedir. Benzer biçimde Yücebaş (2015) da Gaziantep’li üreticiler için de Suriyelilerin ucuz işgücü anlamına geldiğini saptamıştır. Ancak genel anlamda haberlerde göze çarpan olumsuz söylem söz konusu olduğunda yardım davranışlarının farklı motivasyonları ya da işlevleri olduğu düşünülebilir. Goffman’ın (2014) belirttiği üzere *damgalı kişiye karşı normallerin* davranışları, iyilikseverlik eylemi damgalıya yönelik tepkileri yumuşatmaya yönelik olabilir. Bu bağlamda Suriyelilerin mağdur olarak tanımlanması ve yardım edilmesi gerektiğinin vurgulanması ve yapılmış olan yardımların gündeme getirilmesi *sorunlu* olarak damgalanmış mülteci ve Suriyelilere yönelik olumsuz tutumun yumuşatılmasına yönelik bir tavrın sonucu olduğu düşünülebilir.

Mültecilerin, gittikleri ülkelerde bir *sorun* olarak algılanması yaygın bir durumdur (Göker ve Keskin, 2015: 254). Gaziantep örneğinde Suriyelilerin emlak piyasasına olumsuz etkileri ve yaşadıkları mekânlarda etrafları rahatsız ettikleri yönündeki görüşlere ilişkin bulgular (Yücebaş, 2015) söz konusu sorun algısının örnekleri olarak görülebilir. Ortaya çıkan bu sorun algısının geniş kitleler tarafından benimsenmesinde medyanın da önemli bir yeri vardır. Bu durumun bir yansıması olarak bu çalışmada incelenen haberlerin büyük çoğunluğunun Suriyelilere ilişkin olumsuz bir yaklaşımın ürünü oldukları ve Suriyelileri büyük ölçüde *sorun* olarak yansıttıkları görülmüştür. Suriyeliler dışındaki mültecilerle ilgili haberler ise görece daha olumlu bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Bu bağlamda Suriyelilerin henüz beş yıldır Eskişehir’de bulunmaları ve sayıları mültecilerin beşte biri kadar olmasına karşın eleştirel ve olumsuz haberlerin yoğunlukla Suriyeliler üzerinden yapılması dikkat çekicidir. Bu farklılık, Suriyelilerin yerel düzeyde kentteki

konumlarından daha çok ülkedeki genel siyasi tartışmalara ilişkin tutumların sonucu olarak görülebilir. Bu durum büyük ölçüde ulusal gazetelerdeki yaklaşım tarzı ile örtüşmektedir. Bu bağlamda farklı sonuçlara ulaşılmış araştırmalar söz konusudur. Ulusal medyada Suriyelilerin temsiline ilişkin olarak yapılan bir araştırmanın (Göker ve Keskin, 2015: 254) bulguları Suriyeli mültecilere ilişkin haberlerde daha çok *olumsuzlayıcı* bir içeriğin olduğunu göstermektedir. Ardıç Çobaner’in (2015) Suriyeli çocukların medyadaki temsillerine ilişkin bulgularına göre de çocuklar genel olarak *olumsuz* konular içerisinde *mağdur çocuklar* olarak resmedilmiştir. Ulusal gazetelerde 2014 yılında yayımlanan haberlere ilişkin başka bir araştırmaya göre ise (Pandır ve Efe, 2015), gazetelerdeki Suriyeli sığınmacılarla ilgili haberler çoğunlukla olumlu ya da yansız özelliklere sahip olduğu sonucuna ulaşılmışsa da söz konusu temsillerin bir ikilem barındırdığı, Suriyeli sığınmacılar zorlu koşullar içinde *yoksul* ve *yardıma muhtaç* olarak gösterilirken, aynı sıklıkta toplum güvenliği için de bir *tehdit* olarak gösterildikleri belirlenmiştir. Bulgulara göre Suriyelilere ilişkin bakış açısının gazetelerin siyasi duruşu ile ilişkisi vardır (Göker ve Keskin, 2015; Pandır ve Efe, 2015). Gazetelerin ideolojik konumlanışına ve yayıncılık anlayışlarına göre haberlerde tercih edilen dil gazete sahiplerinin, editörlerin ve muhabirlerin mültecilere ilişkin olarak zihinsel konumlanmalarına dair ipuçları da vermektedir (Çoban Keneş, 2016). Bu bağlamda makro siyasete ilişkin yönelimlerin Eskişehir bağlamında yerel gazetelere de Suriyeliler özelinde güçlü bir biçimde sirayet ettiği söylenebilir. Bu etki, siyasal kamplaşmanın sonucu olarak da yorumlanabilir. Kaya’nın (2016) saptadığı üzere güçlü bir toplumsal ve siyasal kutuplaşmanın yaşandığı Türkiye’de sığınmacılar da bu kutuplaşmanın konularından birisi haline gelmiştir. Suriyelilere yönelik olarak giderek artan öfke bu durumun sonucu olarak görülebilir.

Dağtaş ve Dağtaş’ın (2007) vurguladığı üzere yaygın medya artık, geniş toplum kesimlerinin güvenini yitirmiştir. Bu bağlamda kent basını yaygın basından farklı bir söylem kurma ve alternatif oluşturma açısından önem taşımaktadır ve Eskişehir yerel basını da bu doğrultuda kendine özgü bir alternatif oluşturmaktadır (Dağtaş ve Dağtaş, 2007). Ancak bu çalışmada şartlı mülteciler ve özellikle Suriyeliler söz

konusu olduğunda Eskişehir yerel basını özelinde, ulusal medyadaki genel eğilimin dışında bir alternatif yaklaşımdan daha çok yaygın medyadaki eğilimleri yansıtan olumsuz bir yaklaşımın söz konusu olduğu belirlenmiştir.

Bu çalışmanın bulgularına göre özellikle Suriyeliler giderek artan bir yoğunlukta *sorun* olarak temsil edilmektedir. Göçmen ve sığınmacıların sorun ya da tehdit olarak algılanması farklı ülkelerdeki göçmenlerin medyadaki temsillerinde de sıkça karşılaşılan bir olgu niteliğindedir. Örneğin Parker (2015) Birleşik Krallık ve Avustralya’da sığınmacıların medyada olumsuz temsil edildiğini bulgulamıştır. Catto vd. (2010) ile Khosraviniç’in (2009) araştırmalarında da Britanya’da sığınmacıların ya da göçmenlerin, sayısal tehdit, kimlik tehdidi, değerlere yönelik tehdit ya da ulusal sağlık sistemine tehdit oluşturduklarının düşünüldüğünü bulgulamıştır. Bayram (2016: 1429) ise Trabzon’daki yerel gazeteler bağlamında yaptığı araştırmasında gazetelerin farklı ideolojik duruşları olsa da bu gazetelerde Suriyelilerin temsilinin yine de oldukça olumsuz olduğunu saptamıştır. Buna göre sığınmacı sorunu Trabzon şehrinin kültürel, toplumsal ve ekonomik bir problemi olarak görülmektedir.

Suriyelilere yönelik olumsuz bakışta ülkedeki toplumsal ekonomik koşulların da etkili olduğu düşünülebilir. Erbaş’ın (2002:3) açıkladığı üzere özellikle kriz dönemlerinde göçmenler daha fazla marjinalleşme süreci yaşamaktadırlar. Dolayısıyla ekonomik sorunlar yeni gelenlere sağlanan imkânların abartılı bir biçimde sorunsallaştırılmasına yol açabilmektedir. Böylece Van Dijk’ın (2000) vurguladığı üzere göç ve mülteciler *ekonomik yük* ve refah toplumuna yönelik *tehdit* olarak tanımlanabilmektedir. Bu araştırmanın bulguları doğrultusunda dikkat çeken bir diğer nokta da sağlandığı düşünülen bir takım ayrıcalıklar nedeniyle Suriyelilerin sorun kaynağı olarak temsil edilmesidir. Yine yoğunlukla Suriyelilerin Türkiye’de yerli halkın aleyhine bir takım sosyal ve ekonomik avantajlara sahip oldukları yönündeki anlayışlar haber ve yorumları biçimlendirmektedir. Özellikle Suriyeli dilenci taklidi yapan yerli dilenci haberleri ve mevsimlik işçilerin Suriyelilere sağlanan ancak kendilerinden esirgenen bir takım imkânlarla ilişkin düşüncelerini aktaran haberler dikkate alındığında görece bir yoksunluk değerlendirmesinin

varlığından söz edilebilir. Smith ve diğerlerinin (2012) tanımladığı üzere görelî yoksunluk kuramına göre bireylerin kendi konumları ile başkalarının konumlarını karşılaştırmaları sonucunda ulaştıkları dezavantajlı olma algısı diğer birey ya da gruplara yönelik kızgınlığa yol açabilmektedir. Ev sahibi toplum olarak Türkiye’de ve Eskişehir’de görece en dezavantajlı gruplar içinde bulunan bireylerin, dilencilerin ya da mevsimlik işçilerin bir başka dezavantajlı grup olan yerinden edilmiş sığınmacılara yönelik öfkelerinde görelî yoksunluk algısının etkili olduğu söylenebilir. Bu durum aynı zamanda Wallraff’ın (1986) *En Alttakiler*’ini anımsatmaktadır. Almanya’da Türk işçilerine en çok nefret duyanlar yine Alman işçilerdir çünkü sistem bu iki kesimi rakipler olarak karşı karşıya getirmektedir. Ev sahibi toplumun *en alttakileri*, yeni gelen ve birçok anlamda daha olumsuz koşullarda bulunan *yeni en alttakilere* ilişkin olarak olumsuz düşünmektedirler.

Kimi haber ve özellikle köşe yazılarında çizilen Suriyeli imajı, ülkesini savunmadan savaştan kaçan, dilencilik yapan, toplumsal yaşam kurallarını bilmeyen, sorunlu insanları tanımlamaktadır. Yücebaş’ın (2015) Gaziantep örneğinde saptadığı üzere *düzen bozan Suriyeli* algısı da söz konusudur. Suriyeliler, Arap oldukları, göç ettikleri ve Türkiye’ye geldikleri için neredeyse suçlu görülmektedirler. Suriyelilerin, iç siyasete ilişkin bir takım kamplaşmaların ve kavgaların ya da etnik düşmanlıkların sonucunda ortaya çıktığı söylenebilecek bir tür *kıskançlığın* hedefi oldukları düşünülebilir; Savaştan kaçan bu insanlar yerli işsizler varken devlet tarafından beslenmekte, kendilerine ev verilmekte, sağlık sorunları giderilmektedir. Bu bağlamdaki haberlerin ve kullanılan söylemin *biz* ve *öteki* ayrımını yansıttığı söylenebilir. Haynes, Devereux ve Breen’in (2008) belirttiği üzere *öteki* bağımsız bir olgu değildir ve *bize* ilişkin tahayyüle bağlı olarak inşa edilen bir yapıdır. Suriyeliler söz konusu olduğunda *bizi* olumlayan ve bütün olumsuzlukları üzerinde toplayan bir *öteki* yapısının üretildiği düşünülebilir. Bu bağlamda Van Dijk’ın (1993a) belirtmiş olduğu *olumlu kendini-sunma* ve *olumsuz ötekini-sunma* ayrımından hareketle Eskişehir yerel basınındaki Suriyeli temsilinin güçlü biçimde *olumlu ve mağdur-kendi* ile *olumsuz-ayrıcalıklı-öteki* ayrımına dayandığı söylenebilir. Alanyazında göçmenlerin, sığınmacıların, mültecilerin ya da Suriyelilerin, farklı biçimlerde

ötekileştirilmelerine ilişkin bulgular vardır. Khosravini (2009), Britanya’da göçmen ve sığınmacıların homojen bir grup olarak, Davis ve Sosnovskaya (2009) Rus medyasında göçmenlerin farklı biçimlerde ötekileştirildiklerini, Göker ve Keskin (2015) Suriyelilerin genel olarak edilgen ve mağdur olarak tanımlanmakla birlikte *günah keçisi* olarak da gösterildikleri, Bayram (2016) ise Trabzon’daki yerel gazetelerde Suriyeliler ve mültecilere yönelik olumsuz bir dil ve ötekileştirmenin olduğu sonuçlarına varmıştır. Benzer bulgular Gaziantep örneğinde de söz konusudur (Yücebaş, 2015). Doğanay ve Çoban Keneş (2016) de yazılı basında yer alan haber ve yazıları analiz ettikleri çalışmalarında Suriyeli mültecilerin Türkiye’deki varlığının farklı biçimlerde *sorunlaştırıldığı* sonucuna ulaşmıştır. Suriyeli mültecilerin varlığına ilişkin tehdit algısı hükümetin dış politikasını eleştirmenin bir aracı olarak da kullanılırken, Suriyeliler getirdikleri ekonomik yük ve güvenlik sorunu ile ilişkilendirilmektedir. Türkiye’nin mültecilere yönelik açık kapı politikasının onaylandığı durumlarda bile harcanan paralar, yapılan yardımların miktarı ve mültecilerin sayısı olumsuz bir yaklaşımla söz konusu edilmektedir. Aynı zamanda kamuoyunda mültecilerin kentlerdeki “aşırı görünürlüğüne” yönelik tepkileri “duygusallaştıran” bir söylem dikkat çekmektedir (Aydoğan ve Çoban Keneş, 2006: 177-178). Bu araştırmanın Eskişehir yerel basını özelindeki bulguları da genel olarak mülteciler ve yoğunlukla Suriyelilerin ve bir ölçüde Iraklıların belirgin bir biçimde ötekileştirildiklerini göstermiştir. Bu gruplar kimi zaman *ne idüğü belirsiz* (Son Haber, 13.09.2014), kimi zaman *din dışında ortak yanımız yok, kültürlerimiz çok farklı* (İki Eylül, 22.09.2014) söylemleriyle sıkça ötekileştirilerek dışsallaştırılmaktadır. Bu ayrıştırıcı dili kullanan köşe yazarlarının Eskişehir’i ve Eskişehir halkını sürekli *hoşgörü* ile tanımlamaları dikkat çekicidir. Kentteki sayıları daha az olmasına karşın farklı mülteci gruplarından çok Suriyelilere yönelik bir ötekileştirmenin varlığı Suriyelilerin, Eskişehir’e ve Eskişehir halkına atfedilen hoşgörü anlayışının muhatabı olmaktan çok makro siyasete ilişkin kabullerin, tartışmaların ve kalıp yargıların muhatabı olduklarını düşündürmektedir. *Başkalarının ülkelerinde beşinci sınıf varlıklar yerine konmaktansa kendi ülkelerinin sahibi olarak ölmeyi göze alsalardı ya!* (Anadolu, 01.07.2016) tarzındaki yorumlarda görüldüğü üzere yerel medyada kimi zaman yabancı düşmanlığı, ayrımcılık ve *etnosantrizm* olarak değerlendirilebilecek tarzda haber ve yorumların varlığı oldukça

düşündürücüdür. Oysa Kaya ve Kıracı'nın (2016: 36) belirttiği gibi ayrımcı söylemler, ev sahibi toplumla mülteci toplumun birbirinden uzaklaşmasına neden olmaktadır ve bu nedenle *herhangi bir grubu rencide etmemeye özen gösteren hassas bir dil kullanılması* özellikle medya bağlamında büyük önem taşımaktadır.

Mültecilere ve özellikle Suriyelilere yönelik olumsuz söylem var olan algıları yansıttığı gibi, olumsuz algı inşa etmeye yönelik bir çaba olarak da görülebilir. Bu durum Goffman'ın (2014: 49) *varsayılan kimlik* ile *fiili kimlik* arasındaki uyumsuzluğun toplumsal kimliği örselemesinin sonuçlarına ilişkin saptamasından yola çıkılarak değerlendirilebilir. Buna göre söz konusu olumsuz söylemlerin ve algıların biçimlendireceği *varsayılan kimlik* şartlı mültecileri ve Suriyelileri, *itibarsızlaştırılmış* bireyler olarak, kabul görmedikleri bir dünyada yaşamak zorunda bırakmaktadır. İnsani gerekçelerle yardım edilmesi ve kabul görmeleri gereken insanlar olarak şartlı mülteciler ve Suriyeliler, Müslüman, Afrikalı, Suriyeli, yerinden edilmiş, sığınmacı gibi *fiili* ve çoklu kimliklerinden koparak *sorun kaynağı, kaçak, beşinci sınıf varlık, pis ya da uyumsuz Arap* gibi yeni, *varsayılan* ve oldukça olumsuz sonuçlara yol açabilecek kimliklerle tanımlanmaya başlamaktadır. Goffman'a (2014: 29) atıfla söylenecek olursa bir tür yakıştırma niteliğindeki *bilkuvve* nitelermeler yani varsayılan toplumsal kimlikler, bireylerin gerçekten dâhil olduğu kategoriler ve sahip olduğu sıfatları ifade eden *fiili* toplumsal kimliklerinden daha belirleyici olmaya başlamaktadır. Goffman'ın (2014: 29) deyiimiyle *itibarsızlaştırıcı* olmaları ve *kapsamlı etki* potansiyelleri nedeniyle olumsuz söylemi oluşturan kimi sıfatlar *damgalar* olarak görülebilir. Bu damgalar ırk, ulus ve din gibi etnolojik damgalar kategorisinde yer alır (Goffman, 2014). Söz konusu olumsuz söylemlerin ve algıların biçimlendirdiği bir iklimde karşılıklı olarak mülteciler ve yerli halk arasında yeni uyumsuzlukların ortaya çıkması kolaylaşmakta, mültecilere ilişkin olumsuz beklenti ve kabuller kendi kendini gerçekleştiren kehanetlere dönüşme potansiyeli taşımaktadır. Söz konusu ötekileştirme ve damgalamaların çok boyutlu kaynakları olmakla birlikte olumsuz bakışın özellikle Suriyelilere yönelmesi etnik ya da ırksal bir arka plan ile açıklanabilir. Deniz, Ekinci ve Hülür (2016), Gaziantep özelindeki araştırma bulgularına dayalı olarak, toplumda *Araplar bizi arkamızdan vurmuştu* gibi ezberlerle beslenen bir *Arap nefretinin* zaten var olduğunu

ve Suriyelilerin yaşadığı sosyal dışlanmanın bu nefreti yaşatan bilinçaltının varlığı ile açıklanabileceğini ifade etmiştir. Eskişehir yerel basınındaki Suriyeli temsilinin de diğer şartlı mülteci gruplarından çok daha olumsuz bir nitelik taşımasında da Araplara yönelik bu tür bir olumsuz bakışın etkili olduğu düşünülebilir. Bu durumda Martin ve Nakayama'nın (2007), Asyalı Amerikanların çok çalışkan, ciddi ve iyi azınlık olduklarına ilişkin inanışta olduğu gibi olumlu düşüncelerin hedefi olan belirli bir grubu tanımlamaya dönük *model azınlık* kavramını ödünç alınarak ve tersine çevrilerek Suriyeliler için *en kötü sığınmacı grubu* algısının söz konusu olduğu söylenebilir. Suriyeliler özelindeki medya temsilleri ve bunlara kaynaklık eden algılar Park ve Burges (1969 aktaran Erdoğan, 2007) tarafından geliştirilen ırk ilişkileri döngüsü kuramındaki temas, rekabet ve çatışma aşamalarının bir ölçüde de şiddetli bir biçimde yaşanmasının sonucu olarak yorumlanabilir ancak sürecin uyum ve asimilasyon yönünde ilerlemesi potansiyeli tartışmalıdır.

Khosraviniç'in (2009) bulgulara dayalı olarak ifade ettiği üzere anlamlar, dilden daha çok toplumda ve toplumsal bağlamda yerleşiktir. Bu bağlamda haberlerde mülteciler ve özellikle Suriyelilere ilişkin olarak kullanılan olumsuz ifadelerin ve anlatımların toplumsal iklimin bir yansıması olarak görülebilir. Mülteciler ya da Suriyelilere ilişkin olarak Eskişehir halkının sahip olduğu algılar ve söz konusu grupların yerel basında temsil edilişleri büyük ölçüde makro düzeydeki toplumsal, siyasal ve ekonomik çerçevenin ürünü niteliğindedir. Goffman'ın (2014) tanımladığı anlamıyla yerel medyanın şartlı mülteci ve Suriyelileri *bilişsel tanımları* oldukça katı ve önyargılı bir çerçeveye tekabül etmektedir. Şartlı mülteci ve Suriyeliler, mağdur da olsalar, *savaştan kaçan, sorun kaynağı, ayrıcalıklı misafirler* vb. tanımlar yoluyla çerçevesi belirlenmiş bir toplumsal kimliğe *konumlandırılmıştır*. Söz konusu konumlandırmanın yerel halk ile sayıları giderek artan *kentin yeni sakinleri* arasındaki etkileşimin olumlu bir zeminde tezahür etmesine hizmet etmeyeceği söylenebilir.

Pandır ve Efe'nin (2015) saptadığı üzere Türk basınının Suriyeli sığınmacı temsili, uluslararası çalışmalarda tanımlanan kalıp yargısal sığınmacı temsillerini de yeniden üretmektedir. Bu araştırmanın Eskişehir yerel

medyasındaki Suriyeli temsillerine ilişkin bulguları da Yücebaş’ın (2015) Gaziantep bağlamında saptadığı tek bir Suriyeli imgesinden çok parçalı, çelişkili, rekabet halinde olan Suriyelilere işaret etmektedir. Olumsuz kalıp yargılarla tanımlanan Suriyeliler kimi zaman da *yardım edilmesi gereken mağdur, din kardeşi* vb. ifadelerle tanımlanabilmektedir.

Dağtaş ve Dağtaş’ın (2007) bulgularına göre Eskişehir’de ne kadar fazla kent insanı ve dinamiği haberleştirilirse, gazeteler o kadar fazla satabilmektedir. Dolayısıyla bu çalışmada incelenen haberlerdeki Suriyelilere ilişkin bakış bu bağlamda bir çeşit popülizm olarak da görülebilir. Birsen’in (2011: 138) bulgularına göre gazete yöneticileri, yerel basının kamunun ve kentin çıkarlarını gözetmek, kente ve kent kültürüne sahip çıkmak ve gerektiğinde kamuoyu yaratmakla sorumlu olduğunu düşünmektedir. Dağtaş ve Dağtaş’ın (2007) bulgularına göre de Eskişehir kent basını kamu yararını öne çıkaran bir yayıncılık anlayışına sahiptir. Ancak söz konusu kamu yararı anlayışının belirli konuların haberleştirilmesinde bir tür popülizm olarak ortaya çıkmasından bahsedilebilir. Bu popülizmin bir anlamda hedef okuyucu kitle anlayışı ile de ilişkili olduğu söylenebilir. Eskişehir’deki yerel gazetelere ilişkin başka bir araştırmanın (Birsen, 2009) bulgularına göre ortaöğretim düzeyinde eğitim alan izler kitle, üniversite düzeyinde eğitim alan gruptan daha sık gazete okumaktadır. Eskişehir’deki izler kitle ekonomik nedenler, zaman ayıramama ve ilgilenmeme nedeni ile gazete okumamaktadır. Bu çalışmanın bulguları bağlamında dikkate değer önemli bir husus özellikle Suriyelilerle ilgili olarak dile getirilen kimi zaman haklı gerekçelere dayanan eleştirilerde kullanılan dışlayıcı, *ötekileştirici* dahası *düşmanca* dildir. Bahsedilen popülizm ve hedef kitlenin yapısı düşünüldüğünde sokakta ya da kahvehane ortamında, toplumsal sorumluluğu olmayan herhangi bir kişinin kullanabileceği bir dilin gazete köşelerine taşınmış olması oldukça dikkat çekicidir. Bu durum yerel medyada etkili olanların, çalışanların niteliğine ilişkin tartışmalarla ilişkili olarak da açıklanabilir. Bu bağlamda yerel medya sorumlularının, şartlı mülteciler ve özellikle Suriyeliler konusundaki bilimsel ve akademik çalışmalardan daha çok yararlanmaları, yayınlar konusunda üniversitelerden danışmanlık almaları önerilebilir. Dağtaş ve Dağtaş’ın (2007) Eskişehir yerel medyasına ilişkin araştırmasında gazete

yöneticilerinin de kent dinamiğinin önemli bir parçası olması gereken üniversitelerle, kent basınıının etkileşiminin *yok denecek kadar az* olduğunu düşündükleri saptanmıştır. Aynı zamanda özellikle köşe yazılarında öne çıkan tutumun kökeninde yerel medya çalışanlarının nitelikleri ile yakından ilişkili olduğu söylenebilir. Eskişehir kent gazeteleri haber içerikleri açısından bir çeşitlilik sergilememekte, aksine birbirine benzemektedir. Bu açıdan bakıldığında, yaygın basında tekelleşme sonucu oluşan *tektipleşme* olgusu, Eskişehir kent basınında da yeterli sayıda ve nitelikte fikir işçisinin istihdam edilememesi sonucu oluşmaktadır (Dağtaş ve Dağtaş, 2007; Temel vd., 2012). Yerel medya kuruluşlarının çoğu işletme gücü açısından zayıftır. Ana finansman kaynağı olarak reklam gelirlerinin kısıtlı olması nedeniyle, yerel medya kuruluşları üretim teknolojisi ve girdiler bakımından da arzu edilen düzeyde değildir. Yerel medya kuruluşlarının önemli bir kısmı az sayıda çalışanla faaliyet göstermektedir (Altun, 2005).

Sonuç olarak genelde şartlı mültecilerin özelde ve daha yoğun olarak Suriyelilerin Eskişehir yerel basınındaki temsilinde çok boyutlu ve karmaşık bir arka planın ürünü olan olumsuz bir yaklaşım söz konusudur. Bu arka planda belirli etnik gruplara yönelik nefret ya da düşmanlıktan, ülkedeki siyasi kamplaşmanın ürettiği bakış açılarına ve yaşanmakta olan toplumsal ve ekonomik sorunların yol açtığı olumsuzluklar için bir günah keçisi aramaya dek çok sayıda farklı etken bulunmaktadır. Aynı zamanda yerel medya sektöründeki olumsuzluklar, sığınmacılar, mülteciler ve göçmenler konusunda farkındalık eksikliklerinden de bahsedilebilir. Eskişehir yerel basınında özellikle Suriyeliler söz konusu olduğunda *karmaşık ve tutarsız bir duygusallığın* söz konusu olduğu görülmektedir. *Anadolu Ana Kucağıdır* gibi başlıklarda ifadesini bulan ve *bizi yücelten iyiliksever tutuma Mülteciler İyi mi Kötü mü?* ya da *Mülteciler Komşumuz Olabilir* gibi ifadelerle yansıyan bir tür tedirginlik eşlik etmektedir. Bu tedirginliğin vakti geldiğinde dönsünler tarzındaki temennilerle hafifletilmeye çalışılması Suriyelilere ilişkin olarak *sınırlı bir sorumluluk* algısına da işaret etmektedir. Ancak haberlerde kullanılan ayrımcı dil ve söylem sadece böylesi bir duygusallıkla açıklanamayacak boyutlara sahiptir. Suriyeliler kentteki mültecilerden sayıca çok az olmalarına karşın ülke genelindeki görünürlükleri kente taşınmış görünmektedir. Ülke genelindeki yerleşik

hale geliş ve görünürlüğü artması Eskişehir özelinde de Suriyelilerin tepkilerin hedefi olmasına yetmiştir. Aynı zamanda kentteki Suriyeliler de daha görünür ve yerleşik hale gelmeye başlamaktadırlar. *Eskişehir’deki Mülteciler ve Kültürel Çatışma, Bunu da Gördük, Suriyeliler Ev Alıyor* gibi haber başlıkları bu tehlikeyi vurgulamak ister gibidir. *Ballı Ballıyı Seven Araplar; özensiz, pis ve uygunsuz* bulunan tavırlarıyla kentin kültürüne ait bir unsuru sahiplenerek *öteki* olmanın alanından, ev alarak, dükkânlar açarak, Arapça ilanlar asarak vb. çıkıp *bizin* alanına girmeye başlamıştır. Makro siyasete ilişkin tartışmalar ise bütün bu olumsuz tepkilerin şiddetini artırıcı bir rol oynamaktadır.

Erbaş’ın (2008) vurguladığı üzere bütün toplumlarda göçmenler genellikle ekonomik ya da etnik ayrımlaşma sorunlarına neden olan bir üyelik ve aidiyet sorunu yaşamaktadırlar. Esser’in (2000 aktaran, Şahin, 2010: 105) tanımladığı toplumsal uyumun kimlik, kültürleşme, etkileşim ve sosyal-ekonomik-politik konum boyutları dikkate alındığında yerel medyadaki Suriyeli temsilinin göçmenlerin yaşamakta oldukları ayrımlaşma sorunlarını, kimlik ve aidiyet sorunlarını ya da ev sahibi toplumla etkileşimlerinde yaşayacakları sorunları artıracak bir işlev gördüğü söylenebilir. Oysa Kaya ve Kıracı’nın (2016: 36) da vurguladığı üzere mültecilerin ev sahibi toplum mensuplarıyla bir araya gelmelerini sağlayacak alanların, platformların oluşturulmasına ve mültecilerle ilgili algılara olumlu katkı sağlayabilecek iletişim kampanyalarına gereksinim vardır. Eskişehir yerel basını özelinde bu gereksinime cevap vermenin ötesinde bu gereksinimi daha da güçlendirecek bir yaklaşımın varlığından söz edilebilir. Medyanın göçmenleri ya da sığınmacıları haberleştirirken kullanacağı söylemin göçmenlerin söz konusu sorunlarını daha da ağırlaştırıcı bir işlev görmemesi beklenir. Bu bağlamda medyaya yönelik olarak ayrımcılık içermeyen medya dili ile ilgili farkındalık yaratılmasını sağlamaya dönük çalışmalar yapılmalıdır (Kaya ve Kıracı, 2016: 36).

Zorunlu ve kitlesel göç akını ile Türkiye’ye gelen ve burada yaşamak durumunda olan Suriyelilerin ve şartlı mültecilerin gerek yeni çevreye uyum sağlayabilmeleri gerek ev sahibi toplumun yeni gelenlere anlayışla yaklaşabilmeleri yaşanan ve yaşanması muhtemel sorunların aşılabilmesi için önemlidir. Bu bağlamda

medya temsillerine yön veren karmaşık arka planın daha iyi anlaşılması ve ev sahibi toplum ile şartlı mülteciler ve Suriyelilerin karşılıklı algılarını daha iyi anlamaya dönük yeni çalışmaların yapılması gerekmektedir.

SUMMARY

Today there are mass migration and refugee movements at global scale. The earth is witnessing the largest refugee influx since the World War II. Political upheavals, civil wars and economic reconstructions in its immediate vicinity that have started in the 1980s and gained momentum in the last two decades made Turkey part of a multi-dimensional and multi-layered migration process, changing the country's position. Syrian refugees starting to acquire an increasingly permanent and visible place in social life of many cities around Turkey that has more and more distinctively become a target country for migration movements, made the relationship between refugees and native people a hot topic for recent public debate. Out of 66 satellite cities, Eskişehir is one of the first two that hosts the highest number of refugees. Syrian and other refugees having a more visible presence in the social life of Eskişehir put the public spotlight on the relationship between the host society and refugees. Identifying Eskişehir locals' perception and views of Syrian and other refugees is of great importance in terms of ensuring harmony and establishing good relations between these migrants and the people of Eskişehir. Against this backdrop, the purpose of this study is to have some insights into the representation of Syrian and conditional refugees in the local press of Eskişehir. To this end, news articles published by the city's local newspapers between 2006-2016 covering Syrian and other refugees were examined with a qualitative research design. The news content in the selected newspapers were subjected to content and discourse analyses. The newspapers in question were reached through using PrNet program. The surveyed local newspaper are Anadolu, 2 Eylül, Son Haber, Yeni Gün, Sakarya, Milli İrade, İstikbal ve Şehir Gazetesi. News articles obtained from these newspapers were examined in terms of numerical variance by years as well as their topics and discourses, and main themes reflecting typical characteristics were determined. Then these themes were categorized in a way that produced five basic categories, and a general evaluation based on the breakdown of news articles into these categories was conducted. According to the finding of the study, the coverage and the frequency of refugee topic differ among various local newspapers but some common patterns are observed. There is a correlation between the increase in the number of Syrians in Eskişehir and in the number of refugee-related

news articles. An overwhelming majority of local papers hold negative views of Syrians, with their coverage of refugees and particularly Syrian ones strongly reflecting macro-level political debates. Taking their discourses and the way of coverage into account, news articles on refugees and Syrian were evaluated based on the following five categories: Refugees/Syrians Granted Privileges, Refugees/Syrians Being Matter of International Politics, Refugees/Syrians as a Matter of Domestic Politics, Trouble-Maker Refugees/Syrians, Suffering Refugees/Syrian in Need of Help, and Beneficial Refugees/Syrians. Most of the examined news articles are in the categories of Suffering Refugees/Syrian in Need of Help and Beneficial Refugees/Syrians. While the category of Refugees/Syrians as a Matter of International Politics forms the second biggest portion of the examined articles, it is observed that an overwhelming majority of news articles are in the categories that reflect negative views of refugees and Syrians.

KAYNAKÇA

- Altun, A. (2005). Yerel Medya Çalışanlarının Eğitim İhtiyacı ve Yerel Medya Enstitüsü. *İletişim: Araştırmaları*, 3 (1-2): 75-104.
- Ardıç Çobaner, A. (2015). Çocuk Hakları Bağlamında Suriyeli Mülteci Çocukların Haberlerde Temsili. *Marmara İletişim Dergisi*, 24: 27-54.
- Baker, P.; Gabrielatos, C.; Khosravini, M.; Anowski, M.K.; Mcenery, T.; Wodaka, R. (2008). Useful Methodological Synergy? Combining Critical Discourse Analysis and Corpus Linguistics to Examine Discourses of Refugees and Asylum Seekers in the UK Press. *Discourse & Society*. 19 (3): 273-306.
- Bayram, Y. (2016). Yerelde Öteki Olmak: Suriyeli Sığınmacıların Trabzon Yerel Gazetelerinde Söylemsel Temsili. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 9 (42): 1416-1430.
- Birsen, Ö. (2009). Eğitim Düzeyi ve Medya Kullanım Tercihleri İlişkisi: Eskişehir İzlerkitlesi Üzerine Bir Anket Çalışması. *Akademia Erciyes İletişim*. 1(2): 132-144.
- Birsen, H. (2011). Yerel Basın Yöneticilerinin Bakış Açılıyla Eskişehir Yerel Basını. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*. 1: 115-142.
- Catto, A.; Gorman, D.; Higgins, M. (2010). The Impact of Recent Central and Eastern European Migration on the Scottish Health Service: A Study of News Paper Coverage 2004–20 08. *Health & Place*. 16 (2010): 765–775.
- Çoban Keneş, H. (2016). Metaforun Ayrımcı Hegemonyanın İnşasındaki Rolü: Suriyelilerin Haberleştirilmesinde Metafor Kullanımı. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*. 15 (2): 253-280.
- Davis, H.; Sosnovskaya, A. (2009). Representations of Otherness in Russian Newspapers: The Theme of Migration as a Counterpoint to Russian National Identity. *Journal of Intercultural Communication*. 21: 1-15.
- Dağtaş, E.; Dağtaş, B. (2007). Eskişehir Kent Basını ve Gazeteciliği Üzerine Bir Profil Denemesi: Gazetecilerin Kent Basımına İlişkin Tutumları. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*. 6: 9-46.

- De Swert, K.; Schacht, L. & Masini, A. (2015). More Than Human Tragedy? A Quantitative Comparison of Newspaper Coverage on Irregular Migration and Lampedusa in Five European Countries. *Italian Studies*. 70 (4): 506-520.
- Deniz, A. Ç; Ekinci, Y. ve Hülür, A. B. (2016). Suriyeli Sığınmacıların Karşılaştığı Sosyal Dışlanma Mekanizmaları. *SBARD*. 27 (1): 17-40
- Doğanay, Ü. ve Çoban Keneş, H. (2016). Yazılı Basında Suriyeli ‘Mülteciler’: Ayrımcı Söylemlerin Rasyonel ve Duygusal Gereçeklerinin İnşası. *Mülkiye Dergisi*. 40 (1): 143-184.
- Erbaş, H. (2002). Küresel Kriz ve Marjinalleşme Sürecinde Göç ve Göçmenler. *Doğu Batı Düşünce Dergisi*. 18: 173-191
- Erbaş, H. (2008). Identity Dilemma: Gender and a Sense of Belonging or of Alienization. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*. 48 (1): 1-26.
- Erdoğan, S. (2007). İngiltere’de Yaşayan Türk Sığınmacılar, Sığınma Arayanlar İltica Etme Nedenleri ve Karşılaştıkları Güçlükler. *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar e-Dergisi*. <http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/makaleler/serdogan.pdf/20.01.2017>
- Erkılıç, T. A. (2007). Eğitimle İlgili Yazıların Eskişehir Yerel Gazetelerinde Dağılımı. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 8(2): 157-172.
- GİGM (2016). *Türkiye ve Göç*. http://www.goc.gov.tr/files/files/goc_tasar%C4%B1m_icler.p
d. (Erişim Tarihi: 27.02.2017).
- GİGM (2017). *Göç İstatistikleri*. http://www.goc.gov.tr/icerik/goc-istatistikleri_363_378. (Erişim Tarihi: 27.02.2017)
- Goffman, E. (2014). *Damga: Örselenmiş Kimliğin İdare Edilişi Üzerine Notlar*. (Çev.: Ş. Geniş, L. Ünsaldı, S. N Ağırnaslı). Ankara: Heretik.
- Göker, G.; Keskin, S. (2015). Haber Medyası ve Mülteciler: Suriyeli Mültecilerin Türk Yazılı Basımındaki Temsili. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*. 41: 229-256.
- Happer, C.; Philo, G. (2013). The Role of the Media in the Construction of Public Belief and Social Change. *Journal of Social and Political Psychology*. 1(1): 321–336.

- Haynes, A.; Devereux, E ve Breen, M. J. (2008). Public Exercises in Othering: Irish Print Media Coverage of Asylum Seekers and Refugees. B. Faragó; M. Sullivan (Ed.), *Facing the Other: Interdisciplinary Studies on Race, Gender and Social Justice in Ireland*, (pp.162-181). Cambridge Scholars Publishing.
- İçduygu, A. ve Aksel D. B. (2012). *Türkiye’de Düzensiz Göç*. Ankara: Uluslararası Göç Örgütü Türkiye.
- Kaya, A. (2016). Syrian Refugees and Cultural Intimacy in Istanbul: “I Feel Safe Here!”. *EUI Working Paper*. RSCAS 2016/59.
- Kaya, A. ve Kırac, A. (2016). İstanbul'daki Suriyeli Mültecilere İlişkin Zarar Görebilirlik Değerlendirme Raporu. İstanbul: Hayata Destek Vakfı.
- Khosravini, M. (2009). The Representation of Refugees, Asylum Seekers and Immigrants in British Newspapers During the Balkan Conflict (1999) and the British General Election (2005). *Discourse & Society*. 20(4): 477–498.
- Martin, J. N. ve Nakayama, T. K. (2007). *Intercultural Communication in Contexts*. New York: McGraw-Hill.
- Pandır, M.; Efe, İ. (2015). Türk Basınında Suriyeli Sığınmacı Temsili Üzerine Bir İçerik Analizi. *Marmara İletişim Dergisi*. 24: 1-26.
- Parker, S. (2015). Unwanted Invaders’: The Representation of Refugees and Asylum Seekers in the UK and Australian Print Media. *eSharp Issue*. 23 (Spring 2015): Myth and Nation.
- Smith, H. J.; Pettigrew, T. F.; Pippin, G. M.; Bialosiewicz (2012). Relative Deprivation: A Theoretical and Meta-analytic Review. *Personality and Social Psychology Review*. 16 (3): 203–232.
- Şahin, B. (2010). Almanya’daki Türk Göçmenlerin Sosyal Entegrasyonunun Kuşaklar Arası Karşılaştırması: Kültürleşme. *Bilig*. 55: 103-134.
- Temel, M.; Korkmaz, A.; Somuncu, B.; Şilan, K. (2012). Yerel Medya Çalışanlarının Sosyo-Demografik Özellikleri ve Sektör Sorunlarına Bakışı: Kayseri ve Nevşehir Yerel Medyasına Yönelik Alan Araştırması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 9 (19): 125-157.
- UNHCR Türkiye (2017). *Türkiye İstatistikleri*. Erişim Tarihi: 27.02.2017.
<http://www.unhcr.org/turkey/home.php?page=12>

- Van Dijk, T. A. (1993a). Principles of Critical Discourse Analysis. *Discourse & Society*. 4.2: 249-283.
- Van Dijk, T.A. (1993b). *Elite Discourse and Racism*. Thousand Oaks California: Sage.
- Van Dijk, T.A. (2000). On the Analysis of Parliamentary Debates on Immigration. M. Reisigl & R. Wodak (Eds.). *The Semiotics of Racism, Approaches to Critical Discourse Analysis* (pp. 85-103). Vienna: Passagen Verlag.
- Van Dijk, T.A. (2005). *Discourse and Racism in Spain and Latin America*. Amsterdam: Benjamins.
- Wallraff, G. (1986). *En Alttakiler*. Köln: Milliyet.
- Yücebaş, M. (2015). Gaziantep Yerel Basımında Suriyeli İmgesi: Yeni Taşranın Yeni Suskunları: Suriyeliler. *Birikim Dergisi*. 311: 38-47.